

VADEMECUM

Gids voor aanbesteders

Sociale clausules
in Brusselse
overheidsopdrachten

Inhoudstafel

1. Inleiding.....	3
1.1 Context: omzendbrief van 26 november 2020.....	3
1.2 Uitwerking van het vademecum	3
1.2.1 Samenwerking met de sectoren	3
1.2.2 Doel van het vademecum	4
1.3 Sociale clausules	5
1.3.1 Definitie.....	5
1.3.2 Wat zijn de doelstellingen van de sociale clausules?.....	5
1.3.3 In welke opdrachten?.....	6
1.3.4 De verschillende soorten clausules.....	6
1.3.5 Controle van de uitvoering van de clausule.....	8
1.3.6 Kosten van de sociale clausules.....	8
1.3.7 Ondersteunende diensten: het team Sociale Clausules van Actiris en het netwerk van facilitatoren.....	10
2 Sectorale sociale clausules	11
2.1 Bouwsector.....	11
2.1.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten	11
2.1.2 Algemene aanbevelingen voor de overheidsopdrachten.....	12
2.1.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor werken.....	12
2.1.4 Een flexibele sociale clausule invoegen in een opdracht voor werken	13
2.2 Schoonmaaksector.....	26
2.2.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten	26
2.2.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten	26
2.2.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor schoonmaak.....	29
2.2.4 Een sociale clausule invoegen in een opdracht voor schoonmaak	29
2.3 ICT-sector.....	33
2.3.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten	33
2.3.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten	33
2.3.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor ICT	35
2.3.4 Een sociale opleidingsclausule invoegen in een opdracht voor ICT.....	36
2.4 Bewakingssector	43
2.4.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten	43
2.4.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten	43
2.4.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor bewaking.....	43
2.5 Horeca-/cateringsector	44
2.5.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten	44
2.5.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten	44
2.5.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor horeca/catering	44

3	Alle mogelijke sociale clausules: modelteksten.....	45
3.1	Sociale inschakelingsclausule (ABD/AOD).....	45
3.2	Sociale opleidingsclausule.....	50
3.3	Sociale clausule inzake uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie.....	53
3.4	Flexibele sociale clausule	58
3.5	Sociale clausule betreffende het voorbehouden van de opdracht aan de sociale inschakelingseconomie.....	67
4	Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules	69
4.1	Bijlage 1: Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule	69
4.2	Bijlage 2: Opdrachten van de begeleidende instelling (Actiris).....	72
4.3	Bijlage 3: Toepassingsmodaliteiten van de flexibele clausule in geval van een combinatie van acties	73
4.4	Bijlage 4: Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling.....	74
4.5.	Bijlage 5: Omzendbrief van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in de gewestelijke overheidsopdrachten (26 november 2020)	75
4.6	Bijlage 6: Monitoring tabel.....	77

1. Inleiding

1.1 Context: omzendbrief van 26 november 2020

Overheidsopdrachten zijn goed voor meer dan 16 % van het Europese bruto binnenlands product (bbp), d.i. een uitgave van ruwweg 2000 miljard euro per jaar op Europese schaal. Via deze overheidscontracten worden dus aanzienlijke financiële middelen overgedragen naar bedrijven.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en zijn gewestelijke entiteiten moeten hun rol van aanbesteder benutten om personen die ver van de arbeidsmarkt staan te helpen werk te vinden of zich op te leiden via die overheidsopdrachten.

De omzendbrief van 19 juli 2018¹, die sinds 1 januari 2019 van toepassing is op de gewestelijke entiteiten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest², legde de invoering op van sociale clausules die bestemd zijn om de doelstellingen op het vlak van opleiding en inschakeling van de doelgroepen uit het tewerkstellingsbeleid van het Gewest te bereiken. Deze werd vervangen door de omzendbrief van 26 november 2020³ die deze sociale clausules oplegt:

- in de opdrachten voor werken waarvoor het geraamde bedrag hoger is dan of gelijk is aan € 750.000 excl. btw;
- in de opdrachten voor diensten voor een bedrag dat hoger ligt dan de voor Europese bekendmaking vastgelegde drempel⁴;
- en met een uitvoeringsduur die 60 werkdagen of meer bedraagt.

Het opnemen van sociale clausules is bovenal een tewerkstellings- en economische maatregel die het, via overheidsopdrachten, mogelijk maakt bij te dragen tot de opleiding en inschakeling van bepaalde doelgroepen op de arbeidsmarkt.

Met deze omzendbrief wil men zich ervan vergewissen dat de Brusselse aanbesteders bij hun overheidsbestellingen bijdragen aan het bereiken van de maatschappelijke doelstellingen en het aanpakken van de maatschappelijke uitdagingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

1.2 Uitwerking van het vademecum

1.2.1 Samenwerking met de sectoren

Het vademecum is het resultaat van de samenwerking tussen verschillende actoren en, in het bijzonder, van een overleg met de sociale gesprekspartners van verscheidene activiteitensectoren.

Ter ondersteuning van de toepassing van de omzendbrief van 19 juli 2018 werd namelijk door de minister van Economie en Tewerkstelling een werkgroep opgericht (bestaande uit het kabinet van de

---

¹ Omzendbrief van 19 juli 2018 van de regering betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in de gewestelijke overheidsopdrachten, *BS*, 31 juli 2018.

² De gewestelijke entiteiten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle; met andere woorden de gewestelijke diensten, de autonome bestuursinstellingen van eerste categorie en de autonome bestuursinstellingen van tweede categorie.

³ Omzendbrief van 26 november 2020 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in de gewestelijke overheidsopdrachten, *B.S.*

⁴ Koninklijk besluit van 18 april 2017 betreffende de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren, *BS*, art. 11, eerste lid, 3°, 9 mei 2017.

minister van Economie en Tewerkstelling, het kabinet van de minister-president, Bruxelles Formation, Brussel Plaatselijke Besturen, Actiris (+ SAW-B⁵), het Observatorium van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten en de SFPME⁶), die in juni 2018 de opdracht kreeg om een vademecum voor aanbesteders voor te bereiden. Naar aanleiding van de bijdrage die op 2 juli 2018 door de raad van bestuur van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna ESRBHG) werd aangenomen ([B-2018-006-ESR⁷](#)) en waarin wordt gevraagd dat deze arbeid sectoraal wordt verricht, heeft de ESRBHG, in aanwezigheid van het kabinet van de minister van Economie en Tewerkstelling, verschillende vergaderingen georganiseerd waarin de noodzaak van een sectorale benadering voor de problematiek van de sociale clausules duidelijk naar voren kwam. In dat verband hebben de deelnemers van deze vergaderingen zes sectoren geïdentificeerd waarvoor deze thematiek moest worden geanalyseerd: bouw, schoonmaak, bewaking, ICT, horeca/catering en parken en tuinen. Om dieper op de zaken in te gaan, zijn de sociale gesprekspartners van die sectoren in werkgroepen bijeengekomen.

In het kader van deze werkzaamheden hebben vijf⁸ van de voornoemde sectoren sectorale fiches/nota's opgesteld⁹. Deze fiches waren bedoeld om de ervaring van de sectoren met betrekking tot de sociale clausules weer te geven, in het licht van zowel de sterke punten als de zwakke punten, zowel de kansen als de bedreigingen. In dit verband hebben deze sectoren een reeks specifieke aandachtspunten naar voren gebracht in het kader van de gunning van opdrachten. Deze punten, alsook de aanbevelingen¹⁰ van elke sector, worden in dit vademecum beknopt en zonder juridische validering uiteengezet. Tevens bevat dit document functionele modelteksten voor de sociale clausules, die zijn aangepast aan de werkelijke situatie van elk van deze sectoren en die werden opgesteld op basis van de inhoud van de sectorale fiches/nota's (cf. pagina 9 tot 41).

1.2.2 Doel van het vademecum

Dit vademecum heeft tot doel de aanbesteders te ondersteunen bij de uitvoering van deze omzendbrief van 18 juli 2018, met name door modelclausules voor te stellen die in hun opdrachtdocumenten moeten worden opgenomen.

In het huidige vademecum worden enkel de clausules behandeld die expliciet in de omzendbrief worden vermeld, d.w.z. de clausules inschakeling, opleiding, "voorbehoud" en uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie.

De inschakelings- en de opleidingsclausule zullen gepaard gaan met een te verantwoorden bedrag binnen de grenzen van het in de opdrachtdocumenten aangekondigde maximumbedrag.

Naast de hogervermelde klassieke sociale clausules (inschakeling, opleiding, "voorbehoud", uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie) wordt een flexibele sociale clausule voorgesteld. Deze flexibele clausule laat de opdrachtnemer de keuze tussen drie soorten mechanismen (inschakeling, opleiding of uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie) die kunnen worden uitgevoerd om aan de sociale clausule te beantwoorden. Op die manier kan de onderneming de sociale

---

⁵ Solidarité des Alternatives Wallonnes et Bruxelloises: vzw en partner waarmee Actiris een overeenkomst heeft gesloten.

⁶ Service Formation des Petites et Moyennes Entreprises.

⁷ <https://esr.irisnet.be/adviezen/bijdragen/per-datum/2018/b-2018-006-esr/view>.

⁸ Voor de sector "parken en tuinen" werden er uiteindelijk geen specifieke werkzaamheden verricht.

⁹ Op de datum van het opstellen van dit vademecum zijn bepaalde werkzaamheden nog bezig. Het vademecum zal worden bijgewerkt naarmate deze werkzaamheden vorderen.

¹⁰ Soms hebben deze aanbevelingen betrekking op een breder kader dan enkel de clausules inschakeling, opleiding of voorbehouden van opdrachten/uitbesteding aan de sociale economie, in overeenstemming met de per sector gevoerde besprekingen.

clausule aanpassen aan haar eigen behoeften en heeft ze meer flexibiliteit bij de uitvoering van de vereiste maatschappelijke inspanning.

Voor de clausules inschakeling en opleiding en voor één van deze twee modaliteiten in het kader van een flexibele clausule zal in de samenvattende opmetingsstaat / inventaris een terugbetalingspost zijn opgenomen om gelijkheid tussen de inschrijvers te garanderen. De gemaakte kosten zullen gepaard kunnen gaan met een bedrag dat naar rato van het werkelijk uitgevoerde volume van de sociale clausule zal moeten worden verantwoord en de aanbestedende overheid zal financieel bijdragen in deze kosten binnen de grenzen van het in de opdrachtdocumenten aangekondigde maximumbedrag¹¹.

Dit document is niet bedoeld om aan de aanbesteders een bepaald type clausules op te leggen, maar wil hen begeleiden bij het maken van de beste keuze, in het bijzonder rekening houdend met het type opdracht dat zij gunnen.

Het belet geenszins dat andere soorten clausules, zoals clausules ter bestrijding van sociale dumping, worden ingevoegd.

1.3 Sociale clausules

1.3.1 Definitie

De sociale clausules zijn contractuele bepalingen met behulp waarvan een aanbesteder via een overheidsopdracht een opleidings- en/of inschakelingsinspanning levert voor een doelgroep ver verwijderd van de arbeidsmarkt.

1.3.2 Wat zijn de doelstellingen van de sociale clausules?

De sociale clausules zijn bedoeld om werkzoekenden of jongeren die een opleiding volgen, opnieuw aan het werk te krijgen, hen een professionele ervaring of een opleiding te bezorgen.

Alle werkzoekenden komen voor de maatregel in aanmerking. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de doelgroep van de ordonnantie van 23 juni 2017 betreffende de tewerkstellingssteun in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de uitvoeringsbesluiten ervan. Het gaat dus om werkzoekenden die gedurende de laatste 18 maanden minstens 12 maanden als niet-werkende werkzoekende zijn ingeschreven (of gelijkgesteld) en die voor het gezochte beroep een opleiding hebben gevolgd of aan het volgen zijn, of die ervaring hebben voor dat beroep.

Leerplichtige jongeren moeten voor een traject van alternerend of duaal leren zijn ingeschreven.

In het specifieke kader van opdrachten voor werken komen ook leerplichtige jongeren die voltijds in een instelling voor technisch of beroepsonderwijs zijn ingeschreven, voor een sociale clausule in aanmerking.

In het algemeen moet de aanwerving of opleiding van een extra werkne(e)m(st)er via een sociale clausule dienen als versterking van het geplande team en mag ze niet leiden tot het ontslag of de technische werkloosheid van een andere werkne(e)m(st)er.

Bovendien moet, zodra de opdrachtdocumenten worden opgesteld, met het team Sociale Clausules van Actiris contact worden opgenomen teneinde de sociale clausule af te stemmen op de werkelijke sectorale situatie van de arbeidsmarkt.

---

¹¹ Cfr. uitleg over de kosten van de sociale clausule, p. 8.

1.3.3 In welke opdrachten?

In de omzendbrief van 19 juli 2018 is bepaald dat de gewestelijke entiteiten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals bedoeld in artikel 2, 2° van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle, met andere woorden de gewestelijke diensten, de autonome bestuursinstellingen van eerste categorie en de autonome bestuursinstellingen van tweede categorie, sociale clausules **moeten** opnemen:

- in opdrachten voor werken voor een geraamd bedrag $\geq$ € 750.000 excl. btw en met een uitvoeringsduur $\geq$ 60 werkdagen;
- in opdrachten voor diensten voor een geraamd bedrag $\geq$ de vastgelegde drempel voor Europese bekendmaking en met een uitvoeringsduur $\geq$ 60 werkdagen.

Bovendien **mogen** sociale clausules ook worden opgenomen in opdrachten voor werken en diensten voor bedragen lager dan bovengenoemde drempels en zelfs in bepaalde opdrachten voor leveringen.

Het is zinvol om melding te maken van de [gelijkkansentest](#) zoals bedoeld in de ordonnantie van 4 oktober 2018 tot invoering van de gelijkkansentest¹². Deze test is bedoeld voor een grotere bewustwording van het belang van gelijke kansen voor alle doelgroepen van het gelijkkansenbeleid en moet worden ingevuld voor elke overheidsopdracht of concessie voor een bedrag hoger dan 30.000 euro.

Overheidsopdrachten met een hoge arbeidsintensiteit voor een ononderbroken duur van minstens 60 werkdagen zijn het interessantst om werkzoekenden of stagiair(e)s op te leiden en/of in te schakelen.

In dat verband komen opdrachten die via een raamakkoord worden gegund, niet altijd in aanmerking voor de invoering van sociale clausules wegens het willekeurige en niet-continue karakter van de prestaties.

Opdrachten in percelen en opdrachten in vaste en voorwaardelijke gedeelten zullen ook aandachtig moeten worden geanalyseerd, aangezien de sociale clausule geen betrekking kan hebben op minder omvangrijke percelen of op gedeelten waarvoor de bestelling onzeker is.

Opdrachten die intellectuele prestaties als voorwerp hebben en een expertise en/of enige ervaring op een bepaald gebied vereisen, zijn zelden geschikt voor de invoering van sociale clausules.

Overeenkomstig hoofdstuk II b. van de omzendbrief van 19 juli 2018 moet er een speciale motivering worden geformuleerd wanneer voor de voormelde opdrachten wordt afgeweken van de verplichting om sociale clausules in te voegen.

1.3.4 De verschillende soorten clausules

De verschillende soorten sociale clausules die in de omzendbrief van 19 juli 2018 worden aangehaald, kunnen over het geheel genomen als volgt worden samengevat:

- De **inschakelingsclausule** verplicht de opdrachtnemer tot de aanwerving van een werkzoekende via een klassieke arbeidsovereenkomst (ABD of AOD). Ook is de tewerkstelling van een werkne(e)m(st)er via een artikel 60-overeenkomst mogelijk, na het sluiten van een overeenkomst met een OCMW.

De aangeworven werkne(e)m(st)er dient zijn/haar prestaties te leveren in het kader van de uitvoering van de opdracht waarvoor sociale clausules worden opgelegd. Een opdrachtnemer die minder dan 6 maanden vóór het sluiten van de opdracht een werkzoekende heeft

---

¹² BS, 18 oktober 2018, p. 79368.

aangeworven die aan het profiel “sociale clausules” beantwoordt, zal, voor zover de aangeworven werkne(e)m(st)er zijn/haar prestaties levert in het kader van de uitvoering van de opdracht, deze prestaties onder de sociale clausule kunnen laten meetellen.

Bovendien kan een werkzoekende die wordt aangeworven om een sociale clausule uit te voeren, slechts voor één opdracht worden benut.

Een opdrachtnemer mag een werkzoekende uit een ander gewest tewerkstellen. De betreffende prestaties zullen meetellen voor de sociale clausule, op voorwaarde dat ze plaatsvinden in het kader van de opdracht die de sociale clausule oplegt.

- Volgens de **opleidingsclausule** is de opdrachtnemer ertoe verplicht één of meerdere stagiair(e)s op te leiden op basis van de volgende opleidingsformules die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikbaar zijn:
  - o First-stage
  - o Formation Professionnelle Individuelle en Entreprise (FPI-E)
  - o Individuele beroepsopleiding
  - o Stage aan het einde van een opleiding
  - o Voltooiingsstage in een onderneming (AFT)
  - o Alternierende opleiding, ongeacht het type contract of overeenkomst
  - o Overeenkomsten voor stages van begeleide praktijk of voor praktijkstages met verantwoordelijkheid (voornamelijk voor opdrachten voor werken)

Deze lijst kan eventueel worden bijgewerkt.

Een opdrachtnemer mag een werkzoekende/jongere die een alternierende opleiding volgt, uit een ander gewest tewerkstellen/opleiden. De betreffende prestaties zullen meetellen voor de sociale clausule, op voorwaarde dat ze plaatsvinden in het kader van de opdracht die de sociale clausule oplegt.

Een opdrachtnemer die vóór het sluiten van de opdracht reeds bij een opleidingsproces betrokken is, zal de geleverde prestaties kunnen laten meetellen in het kader van de opdracht waarvoor de sociale clausule is opgelegd, voor zover de opgeleide stagiair(e) deze prestaties levert voor de uitvoering van de opdracht.

- De clausule inzake **uitbesteding aan een sociale-inschakelingsonderneming** bepaalt dat een deel van de opdracht (bepaalde posten of een percentage van het opdrachtbedrag) moet worden voorbehouden aan een sociale-inschakelingsonderneming. Deze bepaling maakt grote opdrachten toegankelijker voor dit soort ondernemingen, die de inschakeling via werk beogen van werkzoekenden die ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn. Bovendien bevordert de bepaling de samenwerking tussen de “klassieke” ondernemingen en de sociale-inschakelingsondernemingen.
- De clausule betreffende het **voorbehouden van de opdracht aan de sociale inschakelingseconomie** is een toegangsrecht: enkel erkende en gemandateerde sociale-inschakelingsondernemingen zullen een offerte mogen indienen en de opdracht mogen uitvoeren. In geval van een opdracht in percelen heeft het voorbehoud betrekking op één, verschillende of alle percelen.

- **De flexibele clause** laat de opdrachtnemer de keuze tussen de eerste 3 hierboven vermelde clauses of een combinatie ervan. Deze flexibele clause moet waar mogelijk worden bevorderd.

Verderop in het document wordt gepreciseerd welke van de verschillende soorten clauses de voorkeur krijg(t)(en) bij de gunning van een opdracht in de bouw-, de schoonmaak- en de ICT-sector. Tevens worden voor deze drie sectoren de modelteksten vermeld voor de in de opdrachtdocumenten in te voegen clauses (“Sectorale sociale clauses” - pagina 10 tot 43). Voor de bewakingssector wordt aangeraden om geen sociale clauses op te nemen (pagina 42). Wat de horeca-/cateringsector betreft, zijn de werkzaamheden nog bezig. Het vademecum zal geleidelijk aan worden bijgewerkt naarmate de werkzaamheden vorderen.

Voor de opdrachten die in de andere sectoren worden gegund, bevat het laatste deel van het vademecum modelteksten van alle sociale clauses die uitdrukkelijk in de omzendbrief van 19 juli 2018 worden vermeld (“Alle mogelijke sociale clauses: modelteksten” - pagina 44 tot 65).

1.3.5 Controle van de uitvoering van de clause

De controle van de uitvoering is noodzakelijk. De controle moet plaatsvinden op verschillende momenten in de loop van de opdracht en moet reeds bij de opstelling van de opdrachtdocumenten worden voorbereid door het volgende toe te voegen: een formulier voor de evaluatie van het uitgevoerde werk dat door de inschakelingspersoon en door de onderneming moet worden ingevuld, een aanwezigheidslijst die op basis van de gepresteerde dagen moet worden ingevuld, en een fiche met de contactgegevens van de begeleider. Er moet absoluut worden voorzien in een sanctie in geval van gehele of gedeeltelijke niet-naleving van de sociale clause.

Aan het einde van de uitvoering van de sociale clause zal er een evaluatie van de sociale clause worden gerealiseerd door de persoon die deze heeft uitgevoerd en door de onderneming, en dit met de hulp van Actiris. In geval van volledige uitvoering zal door de aanbesteder een uitvoeringsattest voor de sociale clause worden afgeleverd. Deze volledige uitvoering van de sociale clause kan ook worden vermeld in het uitvoeringsattest met betrekking tot de opdracht.

Ter ondersteuning van de aanbesteder kan het team Sociale Clausules van Actiris de plaats van uitvoering van de opdracht bezoeken om te controleren of de personen die via de sociale clause zijn aangeworven of worden opgeleid, de taken uitvoeren die overeenkomen met wat de onderneming had aangekondigd.

De aanbesteder moet als opdrachtgever zowel de uitvoering van de sociale clause als de voortgang van de bestelde werken of diensten nagaan. Het betreft immers een contractuele clause die moet worden nageleefd. De aanbesteder zal evenwel niet alleen staan ten aanzien van deze verplichting, aangezien Actiris hem, met de hulp van de facilitatoren sociale clauses voor opdrachten voor werken, dankzij zijn instrumenten en zijn bezoeken op het terrein, alle nodige informatie zal kunnen bezorgen.

1.3.6 Kosten van de sociale clauses

1.3.6.1 Sociale clause van het type opleiding of inschakeling of een variant opleiding of inschakeling in het kader van een flexibele clause

Om gelijkheid tussen de inschrijvers te garanderen, zullen de opdrachtnemers die een sociale clause van dit type uitvoeren, een financiële tegemoetkoming ontvangen als beloning voor hun maatschappelijke inspanning. Hiertoe zullen in de samenvattende opmetingsstaat of in de inventaris twee posten “sociale clauses” worden opgenomen: een eerste post betreffende het deel opleiding en een tweede betreffende het deel inschakeling. Alle meerkosten in vergelijking met het in deze post vastgelegde bedrag zullen ten laste van de opdrachtnemer zijn.

Het maximumbedrag van de sociale clausule in geval van aanwending van een opleidingsvoorziening wordt berekend op basis van de forfaitaire kostprijs per uur opleiding (de hoogste forfaitaire kostprijs per uur bedraagt 6,47 euro/uur exclusief btw) en het aantal opleidingsdagen dat in de opdrachtdocumenten is opgegeven. De forfaitaire uurbedragen van de verschillende opleidingsvoorzieningen zijn in bijlage XX van de opdrachtdocumenten opgenomen en zijn exclusief btw¹³.

In geval van aanwending van een arbeidsovereenkomst (inschakelingsclausule) zal het drievoud van de hoogste forfaitaire kostprijs per uur opleiding worden gebruikt (19,41 euro excl. btw).

Opgelet: de maximumkosten van de sociale clausule moeten door de aanbestedende overheid worden opgegeven in de samenvattende opmetingsstaat of de inventaris onder de post "sociale clausules". In de opdrachtdocumenten zal bovendien worden vermeld hoeveel uren een opleidingsdag telt.

Bijvoorbeeld:

- Voorwerp van de opdracht: renovatie van een gebouw
- Geraamde waarde van de opdracht, excl. btw: 1.500.000 euro
- Aanbevolen volume van de sociale clausule: 75 dagen (of 600 uur)
- Maximumkosten van de sociale clausule in geval van opleiding, excl. btw: 600 (uur) x 6,47 euro = 3.882 euro (dit bedrag is 0,26 % van het geraamde bedrag van de opdracht).
- Maximumkosten van de sociale clausule in geval van inschakeling, excl. btw: 600 (uur) + 19,41 euro = 11.646 euro (dit bedrag is 0,77 % van het geraamde bedrag van de opdracht).

Doordat de maximumkosten van de sociale clausule vooraf in de samenvattende opmetingsstaat of de inventaris in de vorm van een te verantwoorden bedrag worden vastgelegd, heeft deze post geen gevolgen voor de vergelijking van de offertes. Alle offertes zullen voor deze post immers hetzelfde bedrag behouden bij de vergelijking op basis van prijs. Bovendien mogen de inschrijvers vrij kiezen tussen de verschillende voorgestelde opleidingsvoorzieningen zonder dat zij stelselmatig geneigd hoeven te zijn om de goedkoopste voorziening te kiezen teneinde het bedrag van hun offerte zo klein mogelijk te houden.

Het bedrag dat de aanbestedende overheid werkelijk voor de post "sociale clausules" moet betalen, kan uiteindelijk lager liggen dan het vooraf in de samenvattende opmetingsstaat of de inventaris opgegeven maximumbedrag.

Anders dan het in de opmetingsstaat of inventaris opgegeven maximumbedrag, hangt het werkelijke bedrag immers af van het aantal opleidings- of inschakelingsdagen dat tijdens de uitvoering van de opdracht werkelijk door de opdrachtnemer werd gerealiseerd, en, als het een opleiding betreft, ook van de door de opdrachtnemer gekozen opleidingsvoorziening. De werkelijke prijs die de aanbesteder moet betalen, wordt op de volgende manier berekend:

Aantal gepresteerde uren * forfaitair uurbedrag

Het aantal gepresteerde uren wordt bepaald aan de hand van de dagelijkse lijst met het personeel dat de sociale clausule in het kader van de opdracht uitvoert.

We merken op dat het aantal door de aanbesteder betaalde opleidingsdagen het aantal dagen dat in de "uitvoeringsvoorwaarden" van de opdrachtdocumenten is vastgelegd, niet mag overschrijden, zelfs

¹³ Zie bijlage 4: "Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling".

als de opdrachtnemer grotere opleidingsinspanningen heeft gerealiseerd dan de inspanning die in die documenten is vereist.

1.3.6.2 Andere soorten sociale clausules

Voor de sociale clausules die niet onder punt 1.3.6.1. vallen, is er niet in een financiële tegemoetkoming van de aanbestedende overheid voorzien.

De post “sociale clausule” waarin conform punt 1.3.6.1. moet worden voorzien, zal niet leiden tot enige vorm van financiële tegemoetkoming van de aanbestedende overheid in geval van uitbesteding aan een sociale-inschakelingsonderneming. .

Toch zal bij de vergelijking van de offertes op basis van de prijs rekening worden gehouden met het bedrag van deze post zoals opgegeven in de samenvattende opmetingsstaat / inventaris. De keuze van de variant of van de combinatie van verschillende varianten voorzien in de flexibele clausule wordt immers pas na het sluiten van de opdracht door de opdrachtnemer gemaakt.

1.3.7 Ondersteunende diensten: het team Sociale Clausules van Actiris en het netwerk van facilitatoren

Als openbare tewerkstellingsdienst van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest spitst Actiris zijn acties en middelen toe op twee opdrachten: de matching tussen werkgevers en werkzoekenden garanderen en de doorstroming naar werk organiseren.

In deze context heeft het team Sociale Clausules van Actiris de volgende opdracht gekregen:

- De gewestelijke instellingen van openbaar nut (ION), de gemeentes en iedere andere instelling die functioneel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest afhangt, over de sociale clausules informeren en de toepassing ervan promoten. In het algemeen ondersteunt het team Sociale Clausules alle aanbesteders met opdrachten die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden uitgevoerd.
- De aanbesteder, naargelang van zijn behoefte, helpen bij het kiezen van de sociale clausule die het meest geschikt is voor de betrokken opdracht, bij het formuleren van de clausule of bij het nalezen ervan.
- Een prospectieve analyse van de toekomstige opdrachten van de aanbestedende overheid uitvoeren.
- De “klassieke” ondernemingen en de sociale-inschakelingsondernemingen die een sociale clausule moeten opnemen, informeren: algemene informatie verstrekken over de sociale clausule, het doel van de sociale clausule, de tewerkstellingsmaatregelen en de verschillende opleidings- en stagemogelijkheden.
- Het team Sociale Clausules speelt eveneens een rol als schakel tussen de bedrijven en de opleidingsverstrekkers in geval van een opleidings- of een inschakelingsclausule.
- De matching van de kandidaten voor de werkaanbiedingen in het kader van de sociale clausules bewerkstelligen.
- Overheidsopdrachten met een sociale clausule opvolgen en ondersteuning bieden aan de aanbesteder met het oog op een doeltreffende toepassing van de sociale clausule.

Er werd een netwerk van facilitatoren voor de bouwsector opgericht om een betere uitvoering van de sociale clausule in overheidsopdrachten voor werken te garanderen.

2 Sectorale sociale clausules

Zoals reeds werd vermeld, heeft het sectoraal overleg types sociale clausules opgeleverd die de voorkeur moeten krijgen bij de gunning van overheidsopdrachten in drie van de in de inleiding opgesomde sectoren: de bouw-, de schoonmaak- en de ICT-sector. In de onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de genoemde clausules, aangevuld met de desbetreffende pagina's in dit vademecum.

Sector	Aanbevolen type sociale clausule	Pagina van het vademecum
Bouw	Flexibele clausule	Pagina 11 tot 24
Schoonmaak	Opleidingsclausule voor de werkne(e)m(st)ers die op de werf actief zijn en inschakelingsclausule voorbehouden voor openstaande betrekkingen	Pagina 25 tot 31
ICT	Opleidingsclausule	Pagina 32 tot 41
Bewaking	Geen sociale clausule invoegen	Pagina 42
Horeca/catering	Lopende werkzaamheden	Pagina 43

Dankzij deze samenwerking met de sectoren konden eveneens verschillende beschouwingen en aandachtspunten naar voren worden gebracht die aan de Brusselse aanbesteders moeten worden meegedeeld. Zij houden voornamelijk verband met de sociale clausules inschakeling, opleiding, voorbehouden van opdrachten en uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie, maar steunen tevens ook op bredere problematieken in verband met de gunning van overheidsopdrachten en de strijd tegen sociale dumping. In dat verband hebben de sectoren een aantal aanbevelingen ten behoeve van de aanbesteders geformuleerd. Hieronder volgt een uiteenzetting van deze verschillende elementen voor elke sector, samen met de teksten van de aanbevolen clausules.

2.1 Bouwsector

2.1.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten

De bouwsector wijst op een reeks averechtse effecten die met de toepassing van sociale clausules gepaard gaan (aanwakkering van het fenomeen van sociale dumping, onzekere tewerkstelling, tijdelijke werkloosheid, afschaffing van jobs, bijkomende kosten enz.).

De bouwsector vestigt ook de aandacht op:

- De moeilijkheid om arbeidskrachten te vinden
- Een ernstig probleem van misbruik van onderaanneming

2.1.2 Algemene aanbevelingen voor de overheidsopdrachten

De bouwsector doet de volgende aanbevelingen aan de aanbesteders:

- **Keuze van het type clause**
  - o De inschrijver laten kiezen welk type clause hij wil toepassen
  - o Voorzien in specifieke sociale clauses voor de sector
- **Maatschappelijke verbintenissen**
  - o De maatschappelijke verbintenissen die reeds door de inschrijver werden uitgevoerd, valoriseren
- **Uitbreiding van de reikwijdte van de clauses en opleiding van het interne personeel**
  - o De reikwijdte van de sociale clauses uitbreiden tot andere thematieken dan de clauses inschakeling, opleiding en voorbehouden van de opdracht
  - o Ondernemingen aansporen/valoriseren om interne arbeiders op te leiden door middel van de invoeging van een opleidingsclause voor werkne(e)m(st)ers
    - De veiligheid op de werkvloer komt op de eerste plaats. Er worden binnen de sector verschillende opleidingen aangeboden: VCA, EHBO, talen, brandveiligheid, rugpreventie, veiligheid bij werken op hoogte, asbestverwijdering, veiligheid bij werken met elektrische installaties enz.
- **Voorbehouden van opdrachten**
  - o Geen beroep doen op een clause betreffende het voorbehouden van opdrachten, maar wel op uitbesteding aan de sociale economie, indien nodig
- **Flexibele sociale clause**
  - o Een beroep doen op een flexibele sociale clause, zoals opgenomen in het vademecum (zie pagina 13), met een "terugbetalingspost"
- **Controle van de sociale clauses**
  - o Verplicht een efficiënte controle invoeren van de goede uitvoering van de sociale clause

2.1.3 Aanbevolen type sociale clause in opdrachten voor werken

In opdrachten voor werken bevelen de regering en de bouwsector de invoeging van een flexibele sociale clause aan.

2.1.4 Een flexibele sociale clausule invoegen in een opdracht voor werken

Bij het opstellen van de opdrachtdocumenten

Een vraag die moet worden gesteld:

- Is de opdracht geschikt voor de invoeging van een sociale clausule (hoge arbeidsintensiteit ...)?

Indien het antwoord op die vraag JA is:

- De aandachtspunten en aanbevelingen van de bouwsector raadplegen (pagina 10 tot 11)
- Contact opnemen met het team Sociale Clausules voor advies/voor het opstellen van/voor het nalezen van de sociale clausule

Hoe wordt het volume van de sociale inschakelings- of opleidingsclausule bepaald?

Het volume van de sociale clausule (het aantal in het kader van de sociale clausule te presteren dagen) moet door de aanbesteder worden bepaald. De gebruikte formule is gebaseerd op de geraamde waarde van de opdracht en het volume arbeidskrachten dat op de werf wordt ingezet.

Hieronder volgt de formule die kan worden gebruikt. Het is echter een algemene formule, die soms geval per geval moet worden aangepast, onder meer wanneer het geraamde bedrag van de opdracht voor een groot deel uit leveringen bestaat.

$$B = \frac{A * \text{Coef M}}{\text{€ h}}$$

B: totaalvolume arbeidskrachten voor de opdracht

A: geraamde waarde van de opdracht

Coef M: coëfficiënt van de arbeidskrachten (doorgaans 0,4 voor werken)

€ h: gemiddelde bruto kostprijs voor de werkgever van een uur arbeid in de betrokken activiteit (doorgaans 40 €/h voor werken)

$$C = \frac{B * \text{Coef I}}{T_d}$$

C: aantal in het kader van de sociale clausule te presteren dagen

Coef I: coëfficiënt van de opleiding of inschakeling die men wenst te bereiken. Een maximumcoëfficiënt van 2,5 % wordt aanbevolen

T_d: het aantal werkuren per dag (doorgaans 8 uur)

Gunning van de opdracht

Bij de gunning van de opdracht, of in voorkomend geval bij de kennisgeving van het bevel om de werken te starten, moet het team Sociale Clausules van Actiris op de hoogte worden gebracht, zodat

de uitvoering van de sociale clausule op basis van het model in de bijlage doeltreffend kan worden getraceerd en opgevolgd.

- De volgende informatie aan het team Sociale Clausules van Actiris bezorgen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be):
  - o naam en aard van de opdracht;
  - o plaats van uitvoering;
  - o startdatum van de werken en oorspronkelijke uitvoeringsperiode;
  - o naam van de contactpersoon bij de aanbesteder voor de opvolging van de clausule;
  - o aantal dagen voor de uitvoering van de sociale clausule;
  - o naam van de opdrachtnemer;
  - o naam en contactgegevens van de werfleider (indien van toepassing).
- De sectorfacilitator voor de kick-offmeeting uitnodigen zodat die de opdrachtnemer kan wijzen op alle te ondernemen stappen. Deze uitnodiging moet 10 werkdagen vóór de kick-offmeeting worden bezorgd.

Flexibele sociale clausule: modeltekst

In te voegen onder de titel "aanvulling op de AUR¹⁴"

Aanvulling op artikel 78, § 3 van de AUR:

Op de dag van de pre-evaluatie van de sociale clausule en bij de voorlopige oplevering van de opdracht zal de opdrachtnemer aan de aanbesteder de dagelijkse lijsten van het op de werf opgeleide of ingeschakelde personeel bezorgen, onverminderd zijn verplichting om, op een plaats op de werf, een lijst met het op de werf tewerkgestelde personeel ter beschikking van de aanbesteder te houden.

In te voegen onder de titel "voorwerp van de opdracht" van de opdrachtdocumenten. In het kader van deze opdracht wil [naam van de aanbesteder] de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van opleiding, inschakeling en/of socioprofessionele integratie.

In te voegen onder de titel "uitvoeringsvoorwaarden" in de opdrachtdocumenten

---

I. Flexibele sociale clausule

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe in het kader van de uitvoering van de opdracht de volgende acties te ondernemen:

- ofwel acties voor de beroepsopleiding van jongeren die al dan niet deeltijds leerplichtig zijn, van werkzoekenden of van elke persoon die niet langer leerplichtig is;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door een beroep te doen op één of meerdere beroepsopleidingen voor een duur van minstens XX dagen. De beroepsopleidingen moeten worden gekozen uit de verschillende soorten opleidingen voorgesteld in bijlage XX van de opdrachtdocumenten¹⁵.

- ofwel acties voor de socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door via een arbeidsovereenkomst van bepaalde of onbepaalde duur en voor een duur van minstens XX dagen één of meerdere werkzoekenden aan te werven.

- ofwel acties voor de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapte of kansarme werkne(e)m(st)ers;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door, voor XX %¹⁶ van het bedrag van de goedgekeurde offerte exclusief btw (post(en) van de opmetingsstaat of bedrag bepaald door de aanbesteder), een beroep te doen op een uitbesteding aan één of meerdere ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie (inschakelingsonderneming, atelier de formation par le travail, plaatselijk initiatief voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid, sociale en democratische inschakelingsonderneming of onderneming voor aangepast werk) of aan elke ondernemer die de professionele integratie van gehandicapte of kansarme werkne(e)m(st)ers

---

¹⁴ Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten.

¹⁵ Zie "bijlage 1: Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule" in deel 4 – "Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules".

¹⁶ 5 % wordt aangeraden.

als hoofddoel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen, ondernemers of programma's gehandicapte of kansarme werkne(e)m(st)ers zijn.

- ofwel een combinatie van acties voor de beroepsopleiding, de socioprofessionele inschakeling en de socioprofessionele integratie van het hierboven gespecificeerde doelpubliek.

Aan deze vereiste kan worden voldaan door de modaliteiten beschreven in bijlage **XX** van de opdrachtdocumenten toe te passen¹⁷.

Overeenkomstig artikel 12 van de AUR blijft de opdrachtnemer aansprakelijk ten opzichte van de aanbesteder wanneer hij de uitvoering van de sociale clausule aan één van zijn eigen onderaannemers toevertrouwt. De aanbesteder heeft geen enkele contractuele band met die derden.

De aanbesteder verduidelijkt tevens dat de invoeging van de flexibele sociale clausule in geen geval mag leiden tot een (al dan niet tijdelijke) beperking van het aantal bedienden/arbeiders bij de opdrachtnemer.

II. Uitvoering van de flexibele sociale clausule

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de flexibele sociale clausule te voldoen, moet de opdrachtnemer contact opnemen met de sectorfacilitator, die zijn opdracht in samenwerking met Actiris vervult.

Een eerste belangrijke stap in de uitvoering en de controle van de sociale clausule is het organiseren van een “kick-offmeeting” tussen de opdrachtnemer en de aanbesteder, en in aanwezigheid van de sectorfacilitator, die de start van de werken inluidt (er zal een kick-offmeeting plaatsvinden voor elk perceel). Tijdens deze vergadering zal de sociale clausule in detail worden besproken en moet een datum worden vastgesteld waarop de sociale clausule moet starten, alsook een pre-evaluatiedatum (die valt na het verstrijken van een derde van de oorspronkelijke uitvoeringstermijn en voor het verstrijken van de helft ervan). De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal aan de sectorfacilitator laten weten hoe hij de clausule wil realiseren en, in voorkomend geval, wat het/de beroep(en) zal/zullen zijn en op welke opleidingsvoorziening(en) hij een beroep wil doen.

A. In geval van aanwending van een opleiding

1. Voorwaarden voor de uitvoering

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om (behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder, die ter kennis van de sectorfacilitator is gebracht) zelf, of eventueel via zijn onderaannemers, op de werf één of meerdere werkzoekenden of één of meerdere cursisten tewerk te stellen in het kader van een opleidingsproces voor een duur van minstens 20 werkdagen per opgeleide stagiair.

Voor de opleidingen die tijdens de duur van de prestaties georganiseerd moeten worden, wordt rekening gehouden met de werfomstandigheden (onder meer de uitvoeringsplanning) en de individuele contractuele voorwaarden (onder meer de voorwaarden m.b.t. de wekelijkse en dagelijkse duur van het werk). Het aantal tijdens de uitvoering van de opdracht tewerk te stellen werkzoekenden of cursisten zal, gelet op voornoemde elementen, worden berekend op basis van het aantal in de opdrachtdocumenten vastgelegde opleidingsdagen.

We herinneren eraan dat het aantal door de aanbesteder betaalde opleidingsdagen het aantal dagen dat in de “uitvoeringsvoorwaarden” van de opdrachtdocumenten is vastgelegd, niet mag

---

¹⁷ Zie “bijlage 3: Toepassingsmodaliteiten van de flexibele clausule in geval van een combinatie van acties” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

overschrijden, zelfs als de opdrachtnemer grotere opleidingsinspanningen heeft gerealiseerd dan de inspanning die in de opdrachtdocumenten is vereist.

Concreet betekent dit dat het werkelijk aan de opdrachtnemer betaalde bedrag nooit hoger zal liggen dan het bedrag dat de aanbesteder vooraf in de samenvattende opmetingsstaat heeft opgegeven voor de post “sociale clausules”.

De opdrachtnemer die reeds vóór de gunning van de opdracht deel uitmaakt van een opleidingsproces met een werkzoekende of een cursist, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de flexibele sociale clausule.

De uitvoering van de flexibele sociale clausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende of een cursist op te vangen voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

2. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

- De opleiding zal minstens 20 dagen duren per stagiair(e) die op grond van de flexibele sociale clausule wordt opgeleid.
- De stagiair(e) zal op de werf van de betreffende opdracht moeten worden ingezet voor taken die behoren tot het beroep dat het voorwerp van de opleiding uitmaakt, behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder.
- De begunstigde van de flexibele sociale clausule zal dagelijks worden begeleid door een mentor voor het beroep dat het voorwerp van de opleiding uitmaakt.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans met de begunstigde van de flexibele sociale clausule.

Elke tekortkoming met betrekking tot de bovenstaande begeleidingsvoorwaarden zal worden beschouwd als een niet-nakoming van de clausules van deze opdracht door de opdrachtnemer.

De opdrachtnemer blijft in alle gevallen als enige aansprakelijk ten aanzien van de aanbesteder.

3. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgesteld voor de start van de opleiding van elke werkzoekende of cursist die tijdens de opdracht zal worden opgeleid:

- de naam van de onderneming die de flexibele sociale clausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;
- de naam van de mentor en diens functie;
- In overeenstemming met de AVG-wetgeving zal de opdrachtnemer het bewijs¹⁸ van het sluiten van de stageovereenkomst bezorgen, alsook de naam van de betrokken opleidingsverstrekker.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd.

---

¹⁸ Het bewijs kan bestaan uit een verklaring op eer.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

B. In geval van socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden

1. Voorwaarden voor de uitvoering

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om (behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder, die ter kennis van de sectorfacilitator is gebracht) zelf, of eventueel via zijn onderaannemers, op de werf één of meerdere werkzoekenden tewerk te stellen in het kader van een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur (ABD) of onbepaalde duur (AOD) en voor een ononderbroken duur van minstens 20 werkdagen. De tewerkstelling van een werkne(e)m(st)er via een artikel 60-overeenkomst, na het sluiten van een overeenkomst met het OCMW, is eveneens mogelijk om de sociale clausule uit te voeren.

De opdrachtnemer die een werkzoekende heeft aangeworven in de 6 maanden vóór de gunning van de opdracht, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de flexibele sociale clausule.

De uitvoering van de flexibele sociale clausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende aan te werven voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

Ongeacht de reden, met uitzondering van het normale aflopen van de arbeidsovereenkomst, kan de opdrachtnemer de arbeidsovereenkomst niet beëindigen zonder de aanbesteder en Actiris er voorafgaandelijk en schriftelijk van in kennis te hebben gesteld. Elke inschakelingspersoon van wie de arbeidsovereenkomst vóór de normale vervaldag wordt opgezegd, zal worden vervangen. Elke weigering van vervanging zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013.

De aanbesteder stelt geen eisen ten aanzien van de beroepen, met uitzondering van de eis dat het beroepen in de bouwsector moeten zijn die voor deze opdracht worden uitgeoefend.

De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal ten laatste tijdens de kick-offmeeting (startvergadering) aan de sectorfacilitator en aan Actiris laten weten welke profielen worden gezocht en wanneer zij zullen worden geïntegreerd op basis van de voorziene planning. Actiris zal aan de opdrachtnemer binnen de tien (10) werkdagen maximaal zes (6) kandidaten voorstellen die aan de gestelde voorwaarden beantwoorden. De opdrachtnemer is vervolgens verplicht om Actiris feedback te bezorgen over de voorgestelde kandidaten.

In elk geval moet het aan te werven personeel:

- voor het betreffende beroep een opleiding hebben gevolgd of ervaring hebben verworven;
- de voorbije achttien (18) maanden minimaal twaalf (12) maanden ingeschreven zijn als werkzoekende (of gelijkgesteld).

2. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

- De opdrachtnemer (of zijn onderaannemer naargelang het geval) zal één of meerdere leden van zijn personeel (mentoren) aanduiden om de inschakelingspersoon op de werf te begeleiden.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans met de inschakelingspersoon.
- De inschakelingspersonen moeten worden ingezet voor taken die behoren tot het beroep waarvoor de tewerkstelling is voorzien.

3. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vanaf de eerste werkdag van de inschakelingspersoon:

- de naam van de onderneming die de flexibele sociale clausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;
- de naam van de mentor en diens functie;
- de naam van de inschakelingspersoon en het soort beroep waarvoor de tewerkstelling is gepland;
- het bewijs dat een werkzoekende werd aangeworven ter uitvoering van de sociale clausule.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

C. In geval van uitbesteding aan een sociale-inschakelingsonderneming

1. Voorwaarden voor de uitvoering

Aan de clausule wordt geacht te zijn voldaan zodra de deelnemer(s) uit de sociale inschakelingseconomie minstens **XX %¹⁹** van het bedrag van de goedgekeurde offerte exclusief btw verwezenlijk(t)(en).

Onder “sociale-inschakelingsonderneming” verstaat de aanbestedende overheid:

- sociale en democratische inschakelingsondernemingen (SDIO) zoals bedoeld in artikelen 3, 11 en 14 § 1, 2 en 3 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen;
- ondernemingen voor aangepast werk (ETA) zoals bedoeld in het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 4 maart 1999 betreffende de sociale integratie van de gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces;
- ateliers de formation par le travail (AFT) zoals bedoeld in artikel 9 van het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 27 april 1995 betreffende de erkenning van bepaalde organismen voor socioprofessionele inschakeling;
- beschutte werkplaatsen (BW, of maatwerkbedrijven) zoals bedoeld in het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1999 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen;

---

¹⁹ 5 % is redelijk voor opdrachten onder de 3 miljoen euro. Voor opdrachten die dat bedrag overschrijden, moet Actiris worden gecontacteerd.

- elke ondernemer die de professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen, ondernemers of programma's, gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

2. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgesteld voor de start van de activiteiten van elke sociale-inschakelingsonderneming die tijdens de opdracht door de opdrachtnemer zal worden ingezet:

- de verbintenis, ondertekend door elke sociale-inschakelingsonderneming, om voor de uitvoering van deze opdracht zijn middelen ter beschikking van de opdrachtnemer te stellen;
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en) wel degelijk aan de in punt 1 vermelde toepassingsvoorwaarden voldoe(t)(n), waarbij dit bewijs geleverd wordt:
  - o hetzij door overlegging van een (tijdelijke of voor onbepaalde duur geldige) erkenning die geldig is op het ogenblik dat een beroep moet worden gedaan op de onderneming(en) uit de sociale economie;
  - o hetzij door overlegging van een dossier dat aantoont dat de voorwaarden van artikel 15 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten worden nageleefd;
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en), in verhouding tot hun deelname aan de opdracht, beantwoord(t)(en) aan de bepalingen betreffende de erkenning van de aannemers van werken, indien dit bij wet is vereist.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

III. Controle van de uitvoering van de flexibele sociale clause

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de flexibele sociale clause in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van Actiris ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clause. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de werf betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de aannemer hun de toegang tot de werf kan verbieden.

Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de werfleider van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen. Zij moeten inlichtingen inwinnen teneinde alle veiligheidsvoorschriften na te leven die van toepassing zijn op de werf, met name overeenkomstig artikel 79 van de AUR. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen met betrekking tot de sectorale clause.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedatum, of bij de voorlopige oplevering indien niet alle door de sociale clause vereiste inspanningen vóór de pre-evaluatiedatum zijn uitgevoerd, moet de aanbesteder naargelang het geval het volgende ontvangen:

- de dagelijkse lijsten van het personeel dat dankzij de flexibele sociale clausule op de werf wordt opgeleid of tewerkgesteld, en/of;
- de lijst van de posten die integraal worden uitgevoerd door de sociale-inschakelingsonderneming(en) die bij de uitvoering van de opdracht betrokken zijn.

Indien de flexibele sociale clausule of een deel van de flexibele sociale clausule door één of meerdere onderaannemers wordt uitgevoerd, moet de opdrachtnemer erover waken dat de aanbesteder deze dagelijkse lijsten tijdig ontvangt.

Na afloop van elke opleidingsovereenkomst zal elke tewerkgestelde stagiair(e) op grond van onderhavige bepalingen worden geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om de manier waarop de tewerkstelling is verlopen en de nieuwe verworven kennis die door deze tewerkstelling aan de stagiair(e) werd verschaft, te beoordelen. Ze zal gezamenlijk worden uitgevoerd door de opleidingsverstrekker, de opdrachtnemer of diens afgevaardigde, en de stagiair(e) zelf.

Na afloop van elk inschakelingscontract zal er een evaluatie van de tewerkstelling worden opgesteld op basis van de verklaringen van de opdrachtnemer en de inschakelingspersoon. Actiris zal deze evaluatie op eigen initiatief kunnen verrichten.

In te voegen onder de titel “straffen” van de opdrachtdocumenten

---

Indien op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de flexibele sociale clausule is gestart²⁰, wordt een proces-verbaal van vaststelling van tekortkoming opgesteld en wordt, overeenkomstig artikel 45 van de AUR, een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de flexibele sociale clausule werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van de AUR:

- wordt de volledige niet-uitvoering van de flexibele sociale clausule die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van twee (2) keer de in de opdrachtdocumenten vermelde maximumvergoeding²¹;
- wordt de gedeeltelijke niet-uitvoering bestraft met het dagelijkse maximumbedrag van de in de opdrachtdocumenten vermelde vergoeding, vermenigvuldigd met het aantal dagen van niet-uitvoering van de flexibele sociale clausule.

Met inachtneming van artikel 44 van de AUR zal de aanbesteder per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de vijftien (15) dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

In elk geval zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clausule indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

---

²⁰ De sociale clausule start vanaf de eerste dag van de arbeidsovereenkomst/opleiding/uitbesteding.

²¹ De maximumvergoeding stemt overeen met de post van de flexibele sociale clausule in de opmetingsstaat.

- heeft hij de sectorfacilitator gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clausule moet worden uitgevoerd;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens drie (3) toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur, heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met de sectorfacilitator werden bepaald, of heeft hij contact opgenomen met minstens drie (3) ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie die zouden kunnen optreden ten aanzien van het voorwerp van de opdracht en de posten van de samenvattende opmetingsstaat.

Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de werf of om een deel van de opdracht aan een sociale-inschakelingsonderneming uit te besteden.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij de sectorfacilitator gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clausule opnieuw op te starten;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens drie (3) toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur, heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met de sectorfacilitator werden bepaald, of heeft hij contact opgenomen met minstens drie (3) ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie die zouden kunnen optreden ten aanzien van het voorwerp van de opdracht en de posten van de samenvattende opmetingsstaat.

Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de werf of om een deel van de opdracht aan een sociale-inschakelingsonderneming uit te besteden.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen **vanaf** de datum van de gunning van de opdracht.

In te voegen onder de titel “taal” in de opdrachtdocumenten

De taal van de opdracht is het Nederlands of het Frans.

De offertes en alle bijbehorende bijlagen moeten in de taal van de opdracht worden ingediend en de vertegenwoordiger van de opdrachtnemer moet zich, tijdens zijn contacten met de aanbesteder, uitdrukken in de taal van de opdracht. Wanneer de aan de aanbesteder te bezorgen bijlagen moeten worden vertaald om aan de vereiste inzake taalgebruik te voldoen, moet die vertaling door een beëdigd vertaler gebeuren.

Wanneer een flexibele sociale clause via een beroepsopleiding of een socioprofessionele inschakeling wordt geactiveerd, moeten de mentoren die door de opdrachtnemer werden aangeduid om de werkzoekenden en de cursisten te begeleiden, te surveilleren en te omkaderen, zich tijdens hun contacten met de begunstigde(n) van de flexibele sociale clause uitdrukken in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de taal van deze laatste(n).

In te voegen onder de titel “prijsbepaling”

Post nr. **XX** van de samenvattende opmetingsstaat, getiteld “sociale clauses”, heeft betrekking op de flexibele sociale clause in geval van aanwending van een opleidings- of inschakelingsvoorziening. Hij maakt het voorwerp uit van een terugbetalingspost waarvan de uiteindelijk te betalen prijs zal worden vastgesteld na controle van het door de opdrachtnemer geëiste bedrag, en dit naargelang van de bepalingen omtrent de kostenelementen die in bijlage XX worden vermeld²². In geval van uitbesteding aan de sociale economie is in geen enkele terugbetaling voorzien.

Informatie aan de syndicale afvaardiging

In het kader van deze opdracht wordt herinnerd aan de verplichtingen opgenomen in artikel 15 van de cao van 19 november 2015 omtrent de informatie aan de syndicale afvaardiging²³.

In het kader van de uitvoering van de flexibele sociale clause

---

I. Controle van de uitvoering van de sociale clause

De aanbesteder controleert de werkelijke verwezenlijking van de sociale clause in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

In overeenstemming met de AVG-wetgeving moet de opdrachtnemer de aanbesteder (afhankelijk van de sociale clause) een aantal documenten bezorgen die deze laatste toelaten de uitvoering van de sociale clause te controleren, met name een kopie van:

- het bewijs dat een werkzoekende werd aangeworven²⁴ ter uitvoering van de sociale clause voor de inschakelingsclauses;

---

²² Zie bijlage 1: “Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clause” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clauses”.

²³ Cao nr. 131215/CO/124 van 19 november 2015 betreffende het statuut van de syndicale afvaardigingen. Enkel van toepassing op de bouwsector.

²⁴ Dit bewijs kan een verklaring op eer zijn.

- het bewijs van het sluiten van de stageovereenkomst²⁵, alsook de naam van de betreffende opleidingsverstrekker voor de opleidingsclausules;
- de erkenning als onderneming uit de sociale economie;
- de lijst met de dagelijkse aanwezigheden van de in het kader van de clause opgeleide of aangeworven werknem(st)ers.

Het team Sociale Clausules van Actiris biedt, samen met het netwerk van facilitatoren, begeleiding aan de aanbesteders en de opdrachtnemers. Die laatsten moeten met het team contact opnemen (socialeclause@actiris.be of clausesociale@actiris.be) voor alle hulp bij de uitvoering van de sociale clause.

De consultants sociale clausules van Actiris zullen de plaats van uitvoering van de opdracht kunnen bezoeken om te controleren of de sociale clause correct wordt uitgevoerd. Nadat de sociale clause is uitgevoerd, zullen zij samen met de betrokken partijen een informatieve evaluatie van de prestaties opstellen.

Ingeval een beroep wordt gedaan op een opleidingsclause, zal Actiris de plaats van de opleidingsverstrekker als toezichthouder op de naleving van de begeleidingsvoorwaarden en het pedagogisch programma, niet innemen.

II. Straffen in geval van niet-uitvoering van de sociale clause

In de opdrachtdocumenten is voorzien in een bijzondere straf voor de niet-uitvoering van de sociale clause (zie pagina 17).

De opdrachtnemer zal niet worden bestraft indien hij kan aantonen dat hij vanaf de gunning van de opdracht alle nuttige en nodige stappen heeft ondernomen om de sociale clause uit te voeren, maar dat deze stappen niet volstonden voor de (volledige of gedeeltelijke) uitvoering van deze clause.

De opdrachtnemer of de aanbesteder kunnen aan Actiris advies vragen omtrent de te verstrekken of verstrekte rechtvaardigingen. Uiteindelijk is het steeds de aanbesteder die een gemotiveerde beslissing neemt over de volledige of gedeeltelijke uitvoering van de sociale clause.

De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de flexibele sociale clause, maar kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het feit dat zijn verzoeken aan een opleidingsverstrekker of een gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling onbeantwoord blijven.

Bovendien is het mogelijk dat een opleidingsverstrekker of de openbare tewerkstellingsdienst geen stagiair(e) of kandida(a)t(e) aan de opdrachtnemer kan voorstellen als de eindperiode van de opleiding niet overeenstemt met de termijnen van de werf of als men het gezochte profiel niet vindt (bijvoorbeeld: de in aanmerking komende werkzoekende heeft reeds een stageplaats gevonden of een arbeidsovereenkomst gekregen). Indien de ingevoegde clause een flexibele clause is, zal de opdrachtnemer een beroep moeten doen op andere soorten opleidingen, op een inschakelingsclause of op een uitbesteding aan de sociale economie.

De opdrachtnemer is verplicht een aantal stappen te ondernemen. De bewijsstukken die kunnen aantonen dat hij deze stappen heeft gezet, worden in deze tabel voorgesteld:

---

²⁵ Dit bewijs kan een verklaring op eer zijn.

Stap	Voor te leggen bewijsstuk
De sectorfacilitator voor en na de vastgestelde pre-evaluatiedatum contacteren om de stappen in verband met de uitvoering van de sociale clausule op te starten. Deze stap is verplicht.	Een kopie van minstens twee e-mails die bewijzen dat de sectorfacilitator door de opdrachtnemer werd gecontacteerd. De opdracht waarop dit contact betrekking heeft, moet duidelijk vermeld zijn.
Contact opnemen met minstens drie (3) toegankelijke opleidingsverstrekkers die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur, en/of contact opnemen met 3 ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie, en/of bij Actiris minstens één werkaanbieding indienen voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met de sectorfacilitator werden bepaald. Als de opleidingsverstrekkers of sociale-inschakelingsondernemingen waarmee de opdrachtnemer gewoonlijk samenwerkt geen beschikbaarheden hebben, kan de opdrachtnemer een beroep doen op de sectorfacilitator, die hem naar andere opleiders zal doorverwijzen. Het is nuttig dat de opdrachtnemer de sectorfacilitator bij elk contact in kopie zet.	Een kopie van de e-mails/brieven van de opdrachtnemer aan de opleidingsverstrekkers, de ondernemingen uit de sociale economie of de rekruteringsconsulent van Actiris, alsook de verkregen antwoorden in geval van een negatief antwoord of een antwoord dat niet toelaat de sociale clausule uit te voeren.

2.2 Schoonmaaksector

2.2.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten

De schoonmaaksector komt tot een reeks vaststellingen en vestigt de aandacht van de aanbesteders op de volgende elementen:

- In de schoonmaaksector maken de lonen van de werkne(e)m(st)ers ongeveer 85 %, of zelfs 90 %, van de verkoopprijs uit. De bij de gunning van de overheidsopdracht gemaakte keuzes zijn dus bepalend voor de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden, en uiteindelijk ook voor de kwaliteit van de dienstverlening.
- In dit verband brengt een keuze die uitsluitend - of hoofdzakelijk - op de prijs is gebaseerd, nadelige fenomenen met zich mee die strijdig zijn met de doelstellingen.
- Bij gebrek aan richtlijnen leidt de inschakeling van doelgroepen van wie het loon gesubsidieerd wordt, momenteel tot sociale dumping (deze gesubsidieerde werkne(e)m(st)ers nemen de plaats in van huidige werkne(e)m(st)ers met een AOD). Deze inschakeling kan ook de uitbreidingsmogelijkheden van het aantal werkuren voor de vaak deeltijds tewerkgestelde werkne(e)m(st)ers van de onderneming beperken (dit geldt in het bijzonder voor vrouwen, aangezien zij vaak niet voltijds werken).
- De schoonmaaksector moet de bepalingen betreffende de personeelsovername ten gevolge van de overdracht van een onderhoudscontract (cao²⁶ van 12 mei 2003²⁷) respecteren, waardoor de werkne(e)m(st)er het recht heeft om, in geval van verandering van dienstverlener, naar de nieuwe onderneming te worden overgeplaatst. Hieruit volgt dat deze nieuwe dienstverlener niet noodzakelijk over vrije arbeidsplaatsen voor een nieuwe aanwerving beschikt.

De sector telt zowel grote als kleine dienstverleners. Dankzij de verdeling in percelen kunnen kmo's²⁸ deelnemen aan overheidsopdrachten die anders aan de grote ondernemingen voorbehouden zouden blijven. Toch kan het verdelen van de opdrachten in percelen het beheer ervan bemoeilijken. De sector beveelt de aanbesteder aan zich af te vragen of de verdeling in percelen in het kader van zijn opdracht relevant is²⁹.

2.2.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten

De schoonmaaksector formuleert de volgende aanbevelingen ten behoeve van de aanbesteders:

- **Uitbreiding van de sociale clausules en intern personeel**
  - o De sociale clausules uitbreiden tot andere thematieken dan de clausules inschakeling, opleiding, voorbehouden van de opdracht en uitbesteding aan de sociale economie (opleiding van het interne personeel, welzijn van de werknemers enz.).
  - o Opleiding van het personeel

---

²⁶ Collectieve arbeidsovereenkomst.

²⁷ Koninklijk besluit waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 12 mei 2003, gesloten in het Paritair Comité voor de schoonmaak- en ontsmettingsondernemingen, betreffende de personeelsovername ten gevolge van een overdracht van een onderhoudscontract, *BS*, 1 september 2006.

²⁸ Kleine of middelgrote onderneming.

²⁹ Overeenkomstig artikel 58 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten moet de aanbestedende overheid, ingeval hij besluit om een opdracht met een geraamd bedrag dat gelijk is aan of hoger is dan € 139.000, niet in percelen op te delen, de voornaamste redenen voor deze beslissing vermelden in de opdrachtdocumenten of in een document van het administratief dossier bedoeld in artikel 164, § 1, 11° van die wet.

- Ervoor zorgen dat elke werkne(e)m(st)er tijdens zijn/haar werkuren een basisopleidingsmodule of een opfrissingsmodule kan volgen (met name die van het Opleidingscentrum van de Schoonmaak³⁰).
  - Er eveneens voor zorgen dat de werkne(e)m(st)ers van opdracht, afhankelijk van de behoeften, een opleiding Nederlands of Frans 1e of 2e taal kunnen volgen. De dienstverlener zal jaarlijks verslag uitbrengen over zijn opleidingsplan. De opleiding moet minstens 20 % van het totale aantal werkne(e)m(st)ers met een AOD of een ABD trachten te bereiken.
- Gezondheid op het werk
  - Aanreiken van materialen die zo ergonomisch mogelijk zijn en producten die het milieu en de gezondheid zo min mogelijk schaden.
  - De ondernemingen moeten een dynamisch risicobeheersingssysteem en een jaarlijks preventieplan kunnen verantwoorden.
  - De sector wenst dat de voorafgaandelijke indiening van een analyse van de risico's van de opdracht wordt opgelegd. De sector heeft een gratis tool (OiRA) gecreëerd om een risicoanalyse uit te voeren.
  - In de opdrachtdocumenten zou een samenwerkingsmechanisme tussen de preventieadviseurs van het schoonmaakbedrijf en de verantwoordelijke voor de veiligheid van de te onderhouden gebouwen kunnen worden opgenomen, met name in de vorm van een uitvoeringsvoorwaarde, via de bepaling van minimumvoorwaarden.
- Dagwerk
  - Werkuren vóór 7 uur 's morgens en na 18 uur vermijden.
- **Naleving van de wettelijke bepalingen**
  - In de opdrachtdocumenten herinneren aan de wettelijke en sectorale bepalingen op verschillende gebieden: lonen³¹, indexering, beperking en regels in geval van uitbesteding^{32 33}, uitzendwerk³⁴, bepalingen inzake gezondheid en veiligheid³⁵.
    - Afhankelijk van de ernst van de vastgestelde tekortkoming wordt eraan herinnerd dat, indien nodig, een sanctie kan worden toegepast, die kan gaan tot de verbreking van de opdracht.
  - Aangaande de problematiek van de kosten van de werkne(e)m(st)ers, herinnert de sector de aanbesteders aan de rol van het Observatorium van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten, in het bijzonder wat betreft de analyse van de vermoedelijk abnormaal lage prijzen die praktijken van sociale dumping kunnen verhullen³⁶.
- **Sociale clausules**

³⁰ OCS.

³¹ Zie www.minimumlonen.be. Er kan ook informatie worden verkregen via de Algemene Belgische SchoonmaakUnie en via het Observatorium van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten.

³² Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels, *BS*, art. 12-12/4, 14 februari 2013.

³³ Cao nr. 94700/CO/121 van 11 juni 2009 over arbeidsduur, overuren en arbeidsorganisatie neergelegd op 22/06/2009, art. 28.

³⁴ Cao nr. 94700/CO/121 van 11 juni 2009 over arbeidsduur, overuren en arbeidsorganisatie neergelegd op 22/06/2009, art. 29.

³⁵ Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, *BS*, 18 september 1996, p. 24309.

³⁶ <https://ces.irisnet.be/nl/observatory/>

- Sociale inschakelingsclausule
  - Rekening houdend met de verplichting tot overname van het personeel: de aanwerving van de doelgroep beperken tot de nieuwe openstaande betrekkingen die voortvloeien uit de verlenging van een contract of uit natuurlijke afvloeiingen³⁷ (dankzij deze beperking kan men voorkomen dat oude werkne(e)m(st)ers met een AOD ontslagen worden om door gesubsidieerde werkne(e)m(st)ers te worden vervangen).
    - Een keer per jaar brengt de dienstverlener verslag uit over de ontwikkelingen van de tewerkstelling op de opdracht. In het verslag wordt het aantal komende en vertrekkende personeelsleden vermeld.
- Sociale opleidingsclausule
  - De sector is niet gekant tegen de inschakeling van opleidingsvoorzieningen van het type IBO/FPI of First-stage, onder de strikte voorwaarde dat deze voorzieningen worden toegepast als aanvulling op het aantal nodige arbeidsplaatsen (uitgedrukt in werkuren). Zie clausule hieronder.
- Clausule betreffende het voorbehouden van opdrachten
  - Geen beroep doen op een clausule betreffende het voorbehouden van opdrachten, met name op grond van de bepalingen inzake de overname van personeel.
- **Controles en sancties van de sociale clausules**
  - Voorzien in een controle van de clausules en, in voorkomend geval, de vastgelegde straffen toepassen (algemene en/of bijzondere straffen).
- **Andere aanbevelingen**
  - Criterium “prijs”
    - In het kader van de gunningscriteria van de opdracht: het gewicht van het criterium “prijs” beperken tot 40 %.
    - De sector raadt aan om de economisch voordeligste offerte te bepalen op basis van de prijs-kwaliteitverhouding en stelt in de Europese sectorgids verschillende gunningscriteria voor³⁸.
  - Dagwerk en uitbreiding van de uurroosters
    - Zoveel mogelijk werkuren vóór 7 uur 's morgens en na 18 uur vermijden.
  - Gelijke beloning en de strijd tegen discriminatie
    - De contractanten van de sector verzoeken om de bepalingen van de wet van 22 april 2012 na te leven³⁹.
    - In de gunningscriteria en de uitvoeringsbepalingen kunnen de genomen maatregelen op het gebied van gelijke kansen worden gepromoot. Het kan gaan om het aanwervings-, opleidings- en bevorderingsbeleid en om het beleid inzake de mogelijkheid om een uitgebreider uurrooster te krijgen.
    - Eraan herinneren dat het verboden is om op basis van geslacht en/of herkomst te discrimineren.

---

37 Een natuurlijke afvloeiing komt overeen met een vrijwillig vertrek, een pensionering of een ontslag om dringende reden.

38 “De beste waar voor zijn geld kiezen - Een gids voor privé- en overheidsorganisaties die schoonmaakdiensten uitbesteden” - Uni Europa.

39 Wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen, *BS*, 28 augustus 2012, art. 7-8-11.

2.2.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor schoonmaak

Bij opdrachten voor schoonmaak bevelen de regering en de sector de invoeging van een sociale clausule aan voor de opleiding van de werkn(e)m(st)ers die op de opdracht actief zijn, alsook van een clausule voor de inschakeling van doelgroepen die beperkt is tot nieuwe openstaande betrekkingen die voortvloeien uit de verlenging van een contract of uit natuurlijke afvloeiingen.

2.2.4 Een sociale clausule invoegen in een opdracht voor schoonmaak

Bij het opstellen van de opdrachtdocumenten

Een vraag die moet worden gesteld:

- Is de opdracht geschikt voor de invoeging van een sociale clausule (ononderbroken duur van 60 dagen ...)?

Indien het antwoord op die vraag JA is:

- De aandachtspunten en de aanbevelingen van de schoonmaaksector raadplegen (pagina 22 tot 25)
- Contact opnemen met het team Sociale Clausules voor advies/voor het opstellen van/voor het nalezen van de sociale clausule
- De sociale clausule invoegen in de opdrachtdocumenten

Gunning van de opdracht

Bij de gunning van de opdracht, of in voorkomend geval bij de kennisgeving van het bevel om de uitvoering van de opdracht te starten, moet het team Sociale Clausules van Actiris op de hoogte worden gebracht, zodat de uitvoering van de sociale clausule op basis van het model in de bijlage doeltreffend kan worden getraceerd en opgevolgd.

- De volgende informatie aan het team Sociale Clausules van Actiris bezorgen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be):
  - o naam en aard van de opdracht;
  - o plaats van uitvoering;
  - o startdatum van de prestaties en oorspronkelijke duur van de opdracht;
  - o naam van de contactpersoon bij de aanbesteder voor de opvolging van de clausule;
  - o aantal dagen voor de uitvoering van de sociale clausule;
  - o naam van de opdrachtnemer;
  - o naam en contactgegevens van de werfleider (indien van toepassing).
- Een consulent sociale clausules van Actiris voor de kick-offmeeting uitnodigen, die de opdrachtnemer kan wijzen op alle te ondernemen stappen. Deze uitnodiging moet 10 werkdagen vóór de kick-offmeeting worden bezorgd.

Sociale clausule: modeltekst

De aanbesteder zal erop toezien dat de opdrachtnemer de wettelijke en sectorale bepalingen inzake lonen⁴⁰ en indexering, in geval van uitbesteding^{41 42} en uitzendwerk⁴³, en de bepalingen inzake gezondheid en veiligheid⁴⁴ naleeft. De niet-naleving van deze bepalingen zal de aanbesteder er zelfs toe kunnen brengen de opdracht te verbreken.

Overeenkomstig artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten is aan de uitvoering van deze opdracht een sociale clausule verbonden die erop gericht is:

- een bepaald percentage van de werkne(e)m(st)ers die actief zijn op de opdracht, op te leiden, en;
- kwetsbare personen op de arbeidsmarkt aan te werven in een duidelijk, hieronder omschreven kader.

Door hun offerte in te dienen, verbinden de inschrijvers zich, zonder voorbehoud, tot de strikte naleving van deze sociale clausule in het kader van de uitvoering van de opdracht.

I. Sociale clausule

De opdrachtnemer zal ervoor zorgen dat elke werkne(e)m(st)er die actief is op de opdracht, tijdens zijn/haar werkuren een basisopleidingsmodule of een opfrissingsmodule kan volgen via het Opleidingscentrum van de Schoonmaak. Hij zal er eveneens voor zorgen dat diezelfde werkne(e)m(st)ers een opleiding Nederlands of Frans 1e of 2e taal kunnen volgen.

De opdrachtnemer zal jaarlijks bij de aanbesteder verslag uitbrengen over zijn opleidingsplan.

Bovendien zal de opdrachtnemer, rekening houdend met de verplichting tot overname van het personeel, de aanwerving van de doelgroep beperken tot de nieuwe openstaande betrekkingen die voortvloeien uit de verlenging van een contract of uit natuurlijke afvloeiingen, en zal hij hiervoor een beroep doen op het team Sociale Clausules van Actiris. Dit team zal hem kandidaten voorstellen die overeenstemmen met het profiel van de doelgroep, te weten werkzoekenden die gedurende de laatste 18 maanden minstens 12 maanden als niet-werkende werkzoekende zijn ingeschreven (of gelijkgesteld). De inschakelingspersonen zullen overigens tijdens hun werkuren een basisopleiding schoonmaak volgen.

De opdrachtnemer zal jaarlijks bij de aanbesteder verslag uitbrengen over de ontwikkelingen van de tewerkstelling op de opdracht. In het verslag zullen de identiteit en de vertrekdatum van de werkne(e)m(st)er worden vermeld, alsook de identiteit van de werkne(e)m(st)er die via de selectievoorziening van Actiris werd ingeschakeld.

II. Reporting, controle en sanctie

De aanbesteder mag de daadwerkelijke uitvoering van deze sociale clausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht controleren.

---

⁴⁰ Zie www.minimumlonen.be. Er kan ook informatie worden verkregen via de Algemene Belgische SchoonmaakUnie en via het Observatorium van de prijzen voor de overheidsopdrachten.

⁴¹ Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels, *BS*, art. 12-12/4, 14 februari 2013.

⁴² Cao nr. 94700/CO/121 van 11 juni 2009 over arbeidsduur, overuren en arbeidsorganisatie neergelegd op 22/06/2009, art. 28.

⁴³ Cao nr. 94700/CO/121 van 11 juni 2009 over arbeidsduur, overuren en arbeidsorganisatie neergelegd op 22/06/2009, art. 29.

⁴⁴ Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, *BS*, 18 september 1996, p. 24309.

De opdrachtnemer houdt permanent op een door de aanbesteder aangewezen plaats een lijst ter beschikking van de aanbesteder en van Actiris, met de dagelijkse aanwezigheden van het volledige personeel dat hij tewerkstelt in het kader van de uitvoering van de opdracht, daarin begrepen het personeel dat hij tewerkstelt in het kader van de sociale clausule en dat als zodanig wordt geïdentificeerd.

Deze lijst met de namen van de werkne(e)m(st)ers en de datum van hun aanwerving wordt dagelijks, vóór de aanvang van de uitvoering, aangevuld en ondertekend.

In geval van tekortkoming zal de aanbesteder, met inachtneming van artikel 44 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, per aangetekend schrijven een proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de vijftien dagen volgend op de datum van verzending van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

In toepassing van artikel 45, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, zal in geval van een aan de opdrachtnemer toe te schrijven niet-uitvoering van deze sociale clausule een bijzondere straf van 5 % van het oorspronkelijke bedrag van de opdracht verschuldigd zijn door de opdrachtnemer.

III. Informatie en advies

Om in zijn offerte terdege rekening te houden met deze clausule, kan de inschrijver een beroep doen op het team Sociale Clausules van Actiris, dat onder andere als taak heeft om informatie en advies te verstrekken over de manier waarop deze clausule wordt uitgevoerd. De contactgegevens van het team zijn: socialeclausule@actiris.be en clausesociale@actiris.be.

Uitvoering van de opdracht

I. Controle van de uitvoering van de sociale clausule

De aanbesteder controleert de werkelijke verwezenlijking van de sociale clausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De opdrachtnemer moet de aanbesteder een aantal documenten bezorgen die deze laatste toelaten de uitvoering van de sociale clausule te controleren, met name een kopie van de lijst met de dagelijkse aanwezigheden van de in het kader van de clausule opgeleide of aangeworven werkne(e)m(st)ers.

Het team Sociale Clausules van Actiris biedt begeleiding aan de aanbesteders en de opdrachtnemers. Die laatsten moeten met het team contact opnemen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be) voor alle hulp bij de uitvoering van de sociale clausule.

De consultants sociale clausules van Actiris zullen de plaats van uitvoering van de opdracht kunnen bezoeken om te controleren of de sociale clausule correct wordt uitgevoerd. Nadat de sociale clausule is uitgevoerd, zullen zij samen met de betrokken partijen een informatieve evaluatie van de prestaties opstellen.

Ingeval een beroep wordt gedaan op een opleidingsclausule, zal Actiris de plaats van de opleidingsverstrekker als toezichthouder op de naleving van de begeleidingsvoorwaarden en het pedagogisch programma, niet innemen.

Bovendien bezorgt de werkgever de vertegenwoordigers van het personeel informatie over de tijdelijke werkloosheid en de op de opdracht aanwezige stagiairs tijdens de duur ervan. Deze informatie zal ter kennis van de aanbesteder worden gebracht.

II. Straffen in geval van niet-uitvoering van de sociale clausule

In de opdrachtdocumenten zal voorzien zijn in een bijzondere straf voor de niet-uitvoering van de sociale clausule (zie "Sociale clausule: modeltekst", p. 31).

De opdrachtnemer zal niet worden bestraft indien hij kan aantonen dat hij vanaf de gunning van de opdracht alle nuttige en nodige stappen heeft ondernomen om de sociale clausule uit te voeren, maar dat deze stappen niet volstonden voor de (volledige of gedeeltelijke) uitvoering van de clausule.

De opdrachtnemer of de aanbesteder kunnen aan Actiris advies vragen omtrent de te verstrekken of verstrekte rechtvaardigingen. Uiteindelijk is het steeds de aanbesteder die een gemotiveerde beslissing neemt over de volledige of gedeeltelijke uitvoering van de sociale clausule.

De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de sociale clausule, maar kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het feit dat zijn schriftelijke verzoeken aan het Opleidingscentrum van de Schoonmaak of aan Actiris onbeantwoord blijven.

2.3 ICT-sector

2.3.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten

De sector stipt drie belangrijke problemen aan in de overheidsopdrachten voor ICT:

- Meervoudige onderaannemingen waardoor de klant geen goed zicht meer heeft op de uitvoering van de prestaties.
- Het feit dat men een beroep doet op onderaannemers die buiten de Europese Unie zijn gevestigd.
- De niet-naleving van de bepalingen betreffende de verwezenlijking van bepaalde prestaties (diensten uitgevoerd bij de klant, opeenvolgende ploegen, nacht- of weekendwerk enz.).

2.3.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten

De sector beveelt de aanbesteders het volgende aan:

- **In het algemeen:**
  - o Nauwkeurige opdrachtdocumenten uitwerken zodat de offertes op billijke en gelijke wijze kunnen worden vergeleken en zodat onverwachte meerkosten worden vermeden.
  - o Wanneer de overeenkomst impliceert dat de werknemers van dienstverleners (zowel de opdrachtnemer als onderaannemers) herhaaldelijk optreden in de lokalen en/of met de teams van de aanbesteder, moeten de dienstverleners, in toepassing van artikel 31, § 1 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, een uitdrukkelijke en gedetailleerde lijst bezorgen met de precieze instructies die door de aanbesteder of diens vertegenwoordiger aan de werknemers van de dienstverleners kunnen worden gegeven en moeten diezelfde dienstverleners er tevens op toezien dat dit instructierecht van de aanbesteder op geen enkele wijze het gezag waarover zij als werkgevers beschikken, uitholt. Deze uitdrukkelijke en gedetailleerde lijst met precieze instructies moet door de dienstverleners aan de overlegorganen van de dienstverleners worden gecommuniceerd, overeenkomstig artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit van 17 juli 2013 tot “vaststelling van de procedure volgens dewelke de informatieverplichtingen bedoeld in artikel 31, § 1, vijfde lid, van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, moeten worden nageleefd, wanneer tussen een derde en een werkgever een overeenkomst wordt afgesloten waarin wordt bepaald welke instructies in uitvoering van die overeenkomst door de derde kunnen worden gegeven aan de werknemers van de werkgever”.
  - o Zich ervan vergewissen dat de cao's goed door de opdrachtnemer en zijn eventuele onderaannemers worden nageleefd, en sancties voorzien indien nodig.
  - o In de opdrachtdocumenten vermelden dat alle informatie met betrekking tot de uitvoering van de sociale clausule ter beschikking van de overlegorganen en de syndicale afvaardiging moet worden gesteld.
- **Betreffende de onderaanneming:**

- Eraan herinneren dat de verplichting om de bepalingen van het sociaal recht en het arbeidsrecht na te leven ook op de onderaannemers van toepassing is.
- Eisen dat een lijst van de onderaannemers wordt voorgelegd, waarin het statuut van de onderaannemers en de plaats van tewerkstelling van het voor de verwezenlijking van de opdracht ingezette personeel worden vermeld.
- De onderaanneming begeleiden. Hiertoe wordt met name het volgende in herinnering gebracht:
  - De opdrachtnemer blijft aansprakelijk ten opzichte van de aanbesteder wanneer hij de uitvoering van zijn verbintenissen geheel of gedeeltelijk aan derden toevertrouwt⁴⁵.
  - Het inzetten van andere onderaannemers is onderworpen aan de voorafgaande toestemming van de aanbesteder, wanneer de opdrachtnemer voor zijn kwalitatieve selectie in verband met de criteria inzake de studie- en beroepskwalificaties, of inzake de relevante beroepservaring, gebruik heeft gemaakt van de draagkracht van vooraf bepaalde onderaannemers, wanneer de aanbesteder het inzetten van bepaalde onderaannemers oplegt aan de opdrachtnemer⁴⁶ of wanneer de opdrachtnemer bepaalde onderaannemers in zijn offerte heeft voorgedragen⁴⁷.
  - De aanbesteder kan de uitsluitingsclausules in hoofde van de onderaannemer(s) controleren⁴⁸.
  - Het is verboden voor een onderaannemer om het geheel van de opdracht dat hem werd toegewezen, in onderaanneming te geven aan een andere onderaannemer. Het is eveneens verboden voor een onderaannemer om alleen de coördinatie van de opdracht te behouden⁴⁹.
  - Wanneer de aanbesteder de mogelijkheid tot onderaanneming voor de “belangrijkste” werken wil uitsluiten, moet deze nagaan of deze maatregel, in het kader van zijn opdracht, wel degelijk noodzakelijk en evenredig is⁵⁰.
- Voorzien in controles van de volledige keten van dienstverleners.
- **In geval van herhaalde tussenkomsten in de lokalen en/of met de teams van de aanbesteder:**
  - In toepassing van artikel 31, § 1 van de wet van 24 juli 1987⁵¹, de uitdrukkelijke en gedetailleerde lijst eisen van de instructies die door de aanbesteder aan het personeel van de dienstverlener kunnen worden gegeven.
    - Vragen dat de dienstverlener zich ertoe verbindt deze lijst aan de overlegorganen te bezorgen, overeenkomstig het koninklijk besluit van 17 juli 2013⁵².

⁴⁵ Koninklijk besluit van 14 januari 2013, *op. cit.*, art. 12.

⁴⁶ Koninklijk besluit van 14 januari 2013, *op. cit.*, art. 12, § 2, tweede lid.

⁴⁷ Koninklijk besluit van 14 januari 2013, *op. cit.*, art. 12, § 3.

⁴⁸ Koninklijk besluit van 14 januari 2013, *op. cit.*, art. 12/2, § 1, eerste lid.

⁴⁹ Koninklijk besluit van 14 januari 2013, *op. cit.*, art. 12/3, § 1.

⁵⁰ HvJ-EU (4de k.) nr. C-292/15, 27 oktober 2016 (Hörmann Reisen GmbH/Stadt Augsburg, Landkreis Augsburg); HvJ-EU (5de k.) nr. C-298/15, 5 april 2017 (Borta UAB/Klaidepos).

⁵¹ Wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, *BS*, 20 augustus 1987.

⁵² Koninklijk besluit tot vaststelling van de procedure volgens dewelke de informatieverplichtingen, bedoeld in artikel 31, § 1, vijfde lid, van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter

- **In geval van nachtwerk / weekendwerk (zondag) / werk op feestdagen / werk in opeenvolgende ploegen / wachtdienst:**
  - o Erover waken dat de dienstverleners en de onderaannemers dit werk goed hebben geregeld via een sector- of een ondernemings-cao⁵³ (overeenkomstig de wet van 17 maart 1987⁵⁴, en de nationale cao's nrs. 42⁵⁵ en 46⁵⁶).
  - o Opmerking: de bepalingen betreffende nachtwerk en het werken op zon- en feestdagen zijn ook van toepassing op uitzendkrachten.
- **Betreffende de voortgezette opleiding:**
  - o Eisen dat de dienstverlener de omvang aantoont van zijn inspanningen op het vlak van de voortgezette opleiding van zijn werkne(e)m(st)ers (aantal opleidingsdagen per jaar, minimumaantal opleidingsdagen per jaar per werkne(e)m(st)er enz.), zodat hun vaardigheden op peil blijven.
  - o Vragen (en via een gunningscriterium valoriseren) dat de dienstverleners (opdrachtnemer en onderaannemers) ook opleidingsinspanningen leveren voor een groter publiek (met name een opleidingsprogramma opzetten in samenwerking met een gewestelijke tewerkstellingsdienst of een gewestelijk kenniscentrum, stagiairs of gediplomeerden van dergelijke programma's opvangen enz.). Deze vraag moet verband houden met het voorwerp van de opdracht.
- **Controle van de prijzen of de kosten**
  - o Aangaande de problematiek van de kosten van de werkne(e)m(st)ers, herinnert de sector de aanbesteders aan de rol van het Observatorium van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten, in het bijzonder wat betreft de analyse van de vermoedelijk abnormaal lage prijzen die praktijken van sociale dumping kunnen verhullen⁵⁷.

2.3.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor ICT

In opdrachten voor ICT bevelen de regering en de sector de invoering van een sociale opleidingsclausule aan.

beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers, moeten worden nageleefd, wanneer tussen een derde en een werkgever een overeenkomst wordt afgesloten waarin wordt bepaald welke instructies in uitvoering van die overeenkomst door de derde kunnen worden gegeven aan de werknemers van de werkgever, KB, 29 juli 2013.

⁵³ Collectieve arbeidsovereenkomst.

⁵⁴ Wet van 17 maart 1987 betreffende de invoering van nieuwe arbeidsregelingen in de ondernemingen, BS, 12 juni 1987.

⁵⁵ Cao nr. 42 van 2 juni 1987 betreffende de invoering van nieuwe arbeidsregelingen in de ondernemingen, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 42 bis van 10 november 1987 (bekrachtigd door de koninklijke besluiten van 18 juni 1987 en 14 januari 1988, gepubliceerd in het BS op 26 juni 1987 en 3 februari 1988).

⁵⁶ Cao nr. 46 van 23 maart 1990 betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegenarbeid met nachtprestaties alsook voor andere vormen van arbeid met nachtprestaties, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 46 sexies van 9 januari 1995 en nr. 46 septies van 25 april 1995 (bekrachtigd door de koninklijke besluiten van 10 mei 1990, 8 maart 1995 en 7 juni 1995, gepubliceerd in het BS op 13 juni 1990, 24 maart 1995 en 27 juni 1995); collectieve arbeidsovereenkomsten nrs. 46 bis tot 46 quinquies, nrs. 46 octies tot 46 vicies bis, gesloten in uitvoering van collectieve arbeidsovereenkomst nr. 46.

⁵⁷ <https://ces.irisnet.be/nl/observatory/>.

2.3.4 Een sociale opleidingsclausule invoegen in een opdracht voor ICT

Bij het opstellen van de opdrachtdocumenten

Een vraag die moet worden gesteld:

- Is de opdracht geschikt voor de invoeging van een sociale clausule (ononderbroken duur van 60 dagen ...)?

Indien het antwoord op die vraag JA is:

- De aandachtspunten en aanbevelingen van de ICT-sector raadplegen (pagina 29 tot 32)
- Contact opnemen met het team Sociale Clausules voor advies/voor het opstellen van/voor het nalezen van de sociale clausule
- De sociale clausule invoegen in de opdrachtdocumenten

Hoe wordt het volume van de sociale opleidingsclausule bepaald?

Het volume van de sociale clausule moet door de aanbesteder worden bepaald. De gebruikte formule is gebaseerd op de geraamde waarde van de opdracht en het volume arbeidskrachten dat op de opdracht wordt ingezet.

Hieronder volgt de formule die kan worden gebruikt. Het is echter een algemene formule, die soms geval per geval moet worden aangepast, onder meer wanneer het geraamde bedrag van de opdracht voor een groot deel uit leveringen bestaat.

$$B = \frac{A * \text{Coef M}}{\text{€ h}}$$

B: totaalvolume arbeidskrachten voor de opdracht

A: geraamde waarde van de opdracht

Coef M: coëfficiënt van de arbeidskrachten (doorgaans tussen 0,65 en 0,9)

€ h: gemiddelde bruto kostprijs voor de werkgever van een uur arbeid in de betrokken activiteit (doorgaans 40 €/h voor ICT)

$$C = \frac{B * \text{Coef I}}{Tj}$$

C: aantal in het kader van de sociale clausule te presteren dagen

Coef I: coëfficiënt van de opleiding die men wenst te bereiken. Een maximumcoëfficiënt van 5 % wordt aanbevolen

Td: het aantal werkuren per dag (doorgaans 8 uur)

Gunning van de opdracht

Bij de gunning van de opdracht, of uiterlijk bij de kennisgeving van het bevel om de prestaties te starten, moet het team Sociale Clausules van Actiris op de hoogte worden gebracht, zodat de uitvoering van de sociale clausule op basis van het model in de bijlage doeltreffend kan worden getraceerd en opgevolgd.

- De volgende informatie aan het team Sociale Clausules van Actiris bezorgen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be):
  - o naam en aard van de opdracht;
  - o plaats van uitvoering;
  - o startdatum van de prestaties en oorspronkelijke uitvoeringsperiode;
  - o naam van de contactpersoon bij de aanbesteder voor de opvolging van de clausule;
  - o aantal dagen voor de uitvoering van de sociale clausule;
  - o naam en contactgegevens van de opdrachtnemer;
- Een consultant sociale clausules van Actiris voor de kick-offmeeting uitnodigen, die de opdrachtnemer kan wijzen op alle te ondernemen stappen. Deze uitnodiging moet 10 werkdagen vóór de kick-offmeeting worden bezorgd.

Sociale opleidingsclausule: modeltekst

In te voegen onder de titel "voorwerp van de opdracht" in de opdrachtdocumenten

---

In het kader van deze opdracht wil **[naam van de aanbesteder]** de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van opleiding.

In te voegen onder de titel "uitvoeringsvoorwaarden" in de opdrachtdocumenten

---

I. Sociale opleidingsclausule

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe, in het kader van de uitvoering van de opdracht, acties te ondernemen voor de beroepsopleiding van jongeren die al dan niet deeltijds leerplichtig zijn, van werkzoekenden of van elke persoon die niet langer leerplichtig is.

Aan deze vereiste kan worden voldaan door een beroep te doen op één of meerdere beroepsopleidingen voor een duur van minstens **XX dagen per opdrachtjaar**. De beroepsopleidingen

moeten worden gekozen uit de verschillende soorten opleidingen voorgesteld in bijlage XX van de opdrachtdocumenten⁵⁸.

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de sociale opleidingsclausule te voldoen, moet de opdrachtnemer de begeleidende instelling, Actiris, contacteren op het volgende adres: socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be. In bijlage XX van de opdrachtdocumenten worden de opdrachten van Actiris gespecificeerd⁵⁹.

II. Voorwaarden voor de uitvoering

De opdrachtnemer die reeds vóór de gunning van de opdracht deel uitmaakt van een opleidingsproces met een werkzoekende of een cursist, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de sociale opleidingsclausule.

De uitvoering van de sociale opleidingsclausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende of een cursist op te vangen voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal met het team Sociale Clausules contact opnemen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be), ten laatste tijdens de kick-offmeeting (startvergadering) waarop Actiris aanwezig zal zijn, om aan Actiris te laten weten hoe hij de clausule wil realiseren, wat de beroepen zullen zijn en op welke opleidingsvoorziening(en) hij een beroep wil doen.

III. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

- De opleiding zal minstens 20 dagen duren per persoon die op grond van de sociale clausule wordt opgeleid.
- De opgeleide persoon zal op de betreffende opdracht moeten worden ingezet, behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder.
- De begunstigde van de sociale clausule zal dagelijks worden begeleid door een mentor voor het beroep dat het voorwerp van de opleiding uitmaakt.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans met de begunstigde van de sociale clausule.

De opdrachtnemer blijft in alle gevallen als enige aansprakelijk ten aanzien van de aanbesteder.

IV. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgesteld voor de start van de opleiding van elke werkzoekende of cursist die tijdens de opdracht zal worden opgeleid:

- de naam van de onderneming die de sociale opleidingsclausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;

---

⁵⁸ Zie bijlage 1: “Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁵⁹ Zie bijlage 2: “Opdracht van de begeleidende instelling” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

- de naam van de mentor;

In overeenstemming met de AVG-wetgeving zal de opdrachtnemer het bewijs van het sluiten van de stageovereenkomst bezorgen, alsook de naam van de betrokken opleidingsverstrekker⁶⁰.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd.

V. Controle

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de sociale opleidingsclausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van de begeleidende instelling (Actiris) ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clausule. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van de uitvoering van de opdracht betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de dienstverlener hun de toegang tot de plaats kan verbieden.

Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de dienstverlener van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedatum van de sociale clausule, of bij de voorlopige oplevering van de opdracht indien niet alle door de sociale clausule vereiste inspanningen vóór de pre-evaluatiedatum zijn uitgevoerd, moet de aanbesteder de dagelijkse lijsten ontvangen van het personeel dat op grond van de sociale opleidingsclausule wordt opgeleid op de plaats van uitvoering van de opdracht.

Indien de sociale clausule of een deel van de sociale clausule door één of meerdere onderaannemers wordt uitgevoerd, moet de opdrachtnemer erover waken dat deze dagelijkse lijsten tijdig bij de aanbesteder toekomen.

Na afloop van elke opleidingsovereenkomst zal elke tewerkgestelde stagiair(e) op grond van onderhavige bepalingen worden geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om de manier waarop de tewerkstelling is verlopen en de nieuwe verworven kennis die door deze tewerkstelling aan de stagiair(e) werd verschaft, te beoordelen. Ze zal gezamenlijk worden uitgevoerd door de opleidingsverstrekker, de opdrachtnemer of diens afgevaardigde, en de stagiair(e) zelf.

In te voegen onder de titel "straffen" in de opdrachtdocumenten

---

Bijzondere straffen wegens niet-naleving van de bepalingen van de sociale clausule:

- Indien op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de sociale clausule is gestart, wordt een proces-verbaal opgemaakt en wordt, overeenkomstig artikel 45 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de sociale clausule werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van het voormelde koninklijk besluit van 14 januari 2013:

---

⁶⁰ Het bewijs kan bestaan uit een verklaring op eer.

- wordt de volledige niet-uitvoering van de sociale clausule die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van 2 keer de in de opdrachtdocumenten vermelde maximumvergoeding;
- wordt de gedeeltelijke niet-uitvoering bestraft met het dagelijkse maximumbedrag van de in de opdrachtdocumenten vermelde vergoeding, vermenigvuldigd met het aantal dagen van niet-uitvoering van de sociale clausule.

Met inachtneming van artikel 44 van bovenvermeld koninklijk besluit van 14 januari 2013 zal de aanbesteder onmiddellijk per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de 15 dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

In elk geval zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clausule indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clausule moet worden uitgevoerd;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist op te leiden op de plaats van uitvoering van de opdracht.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clausule opnieuw op te starten;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist op te leiden op de opdracht.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen vanaf de datum van de gunning van de opdracht.

In te voegen onder de titel "taal" in de opdrachtdocumenten

De taal van de opdracht is het Nederlands of het Frans.

De offertes en alle bijbehorende bijlagen moeten in de taal van de opdracht worden ingediend en de vertegenwoordiger van de opdrachtnemer moet zich, tijdens zijn contacten met de aanbesteder, uitdrukken in de taal van de opdracht. Wanneer de aan de aanbesteder te bezorgen bijlagen moeten

worden vertaald om aan de vereiste inzake taalgebruik te voldoen, moet die vertaling door een beëdigd vertaler gebeuren.

Wanneer een sociale opleidingsclausule via een beroepsopleiding wordt geactiveerd, moeten de mentoren die door de opdrachtnemer werden aangeduid om de werkzoekenden en de cursisten te begeleiden, te surveilleren en te omkaderen, zich tijdens hun contacten met de begunstigde(n) van de sociale opleidingsclausule uitdrukken in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de taal van deze laatste(n).

In te voegen onder de titel “prijsbepaling”

Post nr. **XX** van de inventaris, getiteld “sociale clausules”, maakt het voorwerp uit van een terugbetalingspost waarvan de uiteindelijk te betalen prijs zal worden vastgesteld na controle van het door de opdrachtnemer geëiste bedrag, en dit naargelang van de bepalingen omtrent de kostenelementen die in bijlage **XX**⁶¹ worden vermeld.

In het kader van de uitvoering van de sociale clausule

I. Controle van de uitvoering van de sociale clausule

De aanbesteder controleert de werkelijke verwezenlijking van de sociale clausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De opdrachtnemer moet de aanbesteder, in overeenstemming met de AVG-wetgeving, een aantal documenten bezorgen die deze laatste toelaten de uitvoering van de sociale clausule te controleren, met name kopieën van:

- het bewijs van het sluiten van een stageovereenkomst⁶², alsook de naam van de betreffende opleidingsverstrekker;
- een lijst met de dagelijkse aanwezigheden van de personen die in het kader van de uitvoering van de sociale clausule worden opgeleid.

Het team Sociale Clausules van Actiris biedt begeleiding aan de aanbesteders en de opdrachtnemers. Die laatsten moeten met het team contact opnemen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be) voor alle hulp bij de uitvoering van de sociale clausule.

De consulenten sociale clausules van Actiris zullen de plaats van uitvoering van de opdracht kunnen bezoeken om te controleren of de sociale clausule correct wordt uitgevoerd. Nadat de sociale clausule is uitgevoerd, zullen zij samen met de betrokken partijen een informatieve evaluatie van de prestaties opstellen.

Actiris zal de plaats van de opleidingsverstrekker als toezichthouder op de naleving van de begeleidingsvoorwaarden en het pedagogisch programma, niet innemen.

II. Straffen in geval van niet-uitvoering van de sociale clausule

---

⁶¹ Zie bijlage 4: “Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling” in deel 4 - “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁶² Dit bewijs kan een verklaring op eer zijn.

In de opdrachtdocumenten zal voorzien zijn in een bijzondere straf voor de niet-uitvoering van de sociale clausule.

De opdrachtnemer zal niet worden bestraft indien hij kan aantonen dat hij vanaf de gunning van de opdracht alle nuttige en nodige stappen heeft ondernomen om de sociale clausule uit te voeren, maar dat deze stappen niet volstonden voor de (volledige of gedeeltelijke) uitvoering van deze clausule.

De opdrachtnemer of de aanbesteder kunnen aan Actiris advies vragen omtrent de te verstrekken of verstrekte rechtvaardigingen. Uiteindelijk is het steeds de aanbesteder die een gemotiveerde beslissing neemt over de volledige of gedeeltelijke uitvoering van de sociale clausule.

De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de sociale clausule, maar kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het feit dat zijn verzoeken aan een opleidingsverstrekker onbeantwoord blijven.

Bovendien is het mogelijk dat een opleidingsverstrekker geen stagiair(e) aan de opdrachtnemer kan voorstellen als de eindperiode van de opleiding niet overeenstemt met de voor de prestaties vastgestelde termijnen of als men het gezochte profiel niet vindt (bijvoorbeeld: de in aanmerking komende werkzoekende heeft reeds een stageplaats gevonden of een arbeidsovereenkomst gekregen).

De opdrachtnemer is verplicht een aantal stappen te ondernemen. De bewijsstukken die kunnen aantonen dat hij deze stappen heeft gezet, worden in deze tabel voorgesteld:

Stap	Voor te leggen bewijsstuk
Het team Sociale Clausules van Actiris voor en na de vastgestelde pre-evaluatiedatum contacteren om de stappen in verband met de uitvoering van de sociale clausule (opnieuw) op te starten. Deze stap is verplicht.	Een kopie van minstens twee e-mails die bewijzen dat de opdrachtnemer het team Sociale Clausules heeft gecontacteerd. De opdracht waarop dit contact betrekking heeft, moet duidelijk vermeld zijn.
Meerdere opleidingsverstrekkers contacteren die stages aanbieden die met de opleidingsduur voorzien in de opdrachtdocumenten overeenstemmen. Als de opleidingsinstellingen waarmee de opdrachtnemer gewoonlijk samenwerkt geen beschikbaarheden hebben, kan de opdrachtnemer een beroep doen op Actiris, dat hem naar andere opleiders zal doorverwijzen. Het is nuttig dat de opdrachtnemer het team Sociale Clausules bij elk contact in kopie zet.	Een kopie van de e-mails/brieven van de opdrachtnemer aan de opleidingsverstrekkers. Een kopie van de e-mails/brieven met de antwoorden van de opleidingsverstrekkers als het antwoord negatief is of niet toelaat de sociale clausule uit te voeren.

2.4 Bewakingssector

2.4.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten

De sector wijst op het volgende:

- De bewakingsagenten moeten op voorhand aan een reeks voorwaarden voldoen (selectie, opleiding, tests, screenings) voor zij tot het beroep worden toegelaten (identificatiekaart) en bewakingsactiviteiten kunnen uitvoeren.
- In de sector worden er tussen de paritaire comités verschijnselen van sociale dumping vastgesteld⁶³: soms worden werkne(e)m(st)ers die onder PC 200 vallen, op de opdracht ingezet, terwijl zij bewakingstaken (of taken die door het publiek als zodanig worden gezien) uitvoeren.

2.4.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten

De sociale gesprekspartners van de bewakingssector doen de volgende aanbevelingen aan de aanbesteders:

- **Sociale inschakelingsclausule**
  - o Rekening houdend met de regels voor de toegang tot het beroep, maar ook met de sectorspecifieke verplichtingen tot personeelsovername, lijken de sociale inschakelingsclausules moeilijk toepasbaar op een overheidsopdracht voor bewakingsdiensten.
- **Bestaande voorzieningen: opleiding in ruil voor aanwervingsbelofte**
  - o De bewakingssector raadt de aanbesteder aan om zich vooraf op de hoogte te stellen van de door de sector ingevoerde voorzieningen om personen, via een financiering van de openbare tewerkstellingsdiensten, op te leiden in ruil voor een belofte tot aanwerving.
- **Personeel dat bewakingsactiviteiten uitvoert**
  - o De sector beveelt de aanbesteder aan om bijzondere aandacht te besteden aan het paritair comité waaronder het op de opdracht ingezette personeel valt (zodra dat personeel bewakingsactiviteiten uitvoert).

2.4.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor bewaking

Gelet op de strikte voorwaarden voor de toegang tot het beroep, wordt aanbevolen om geen sociale clausules op te nemen in overheidsopdrachten voor bewaking.

---

⁶³ PC 317: paritair comité voor de bewakings- en/of toezichtsdiensten

2.5 Horeca-/cateringsector⁶⁴

2.5.1 Overzicht van de vaststellingen en aandachtspunten

De sector vestigt de aandacht van de aanbesteders op de volgende elementen:

- De moeilijkheid om kandidaten te vinden met bepaalde profielen.
- Het belang dat de ondernemingen hebben bij het opvangen van stagiair(e)s uit de doelgroepen.
- De verplichting tot overname van het personeel in de sector (cao 32bis).

2.5.2 Aanbevelingen voor de overheidsopdrachten

De horeca-/cateringsector beveelt de aanbesteders het volgende aan:

- **Sociale inschakelingsclausule**
  - o Rekening houdend met de verplichtingen tot personeelsovername, lijkt de invoeging van een sociale inschakelingsclausule niet pertinent in overheidsopdrachten voor horeca/catering.
- **Sociale opleidingsclausule**
  - o Ingeval een sociale opleidingsclausule wordt ingevoegd, moet de aanbesteder erover waken dat die in verhouding is tot het voorwerp en de omvang van de opdracht.
- **Flexibele sociale clausule**
  - o Het systeem van de flexibele sociale clausule is interessant, aangezien het de inschrijvers in staat stelt om een zekere speelruimte te bewaren bij het opstellen van hun offerte. De flexibele clausule zou beperkt kunnen worden tot opleidingen.
- **Controles, tekortkomingen en sancties**
  - o Een controle van de uitvoering van de sociale clausule moet in de opdrachtdocumenten worden vastgelegd en moet werkelijk worden toegepast.
  - o Betreffende de tekortkomingen:
    - Er wordt aan herinnerd dat elke tekortkoming bij proces-verbaal moet worden vastgesteld.
    - In geval van bijzondere straffen moeten de opdrachtdocumenten in sancties voorzien die in verhouding zijn tot de vastgestelde tekortkomingen.

2.5.3 Aanbevolen type sociale clausule in opdrachten voor horeca/catering

Voor de horeca-/cateringsector zijn de werkzaamheden nog steeds bezig.

Zodra die zijn afgerond, zal het vademecum worden aangevuld en bijgewerkt.

---

⁶⁴ De hier gemaakte opmerkingen betreffen meer in het bijzonder de subsector van de cateringdiensten/collectieve maaltijdverstrekking aan openbare aankopers.

3 Alle mogelijke sociale clausules: modelteksten

3.1 Sociale inschakelingsclausule (ABD/AOD)

In te voegen onder de titel “voorwerp van de opdracht” in de opdrachtdocumenten

---

In het kader van deze opdracht wil de aanbesteder de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van inschakeling.

In te voegen onder de titel “uitvoeringsvoorwaarden” in de opdrachtdocumenten

---

I. Sociale inschakelingsclausule

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe, in het kader van de uitvoering van de opdracht, acties te ondernemen voor de socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden.

Aan deze vereiste kan worden voldaan door via een arbeidsovereenkomst van bepaalde of onbepaalde duur en voor een duur van minstens **XX** dagen één of meerdere werkzoekenden aan te werven.

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de sociale inschakelingsclausule te voldoen, moet de opdrachtnemer de begeleidende instelling, Actiris, contacteren op het volgende adres: socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be. In bijlage **XX** van de opdrachtdocumenten worden de opdrachten van Actiris gespecificeerd⁶⁵.

II. Verbintenis van de inschrijver

De inschrijver verbindt zich er zonder voorbehoud toe zelf, of eventueel via zijn onderaannemers, in het kader van een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur (ABD) of onbepaalde duur (AOD) en overeenkomstig de wettelijke bepalingen en de collectieve arbeidsovereenkomsten die van toepassing zijn op de voor deze opdracht uit te voeren prestaties, in het kader van de uitvoering van deze opdracht personeel tewerk te stellen, hier inschakelingswerkne(e)m(st)ers genoemd, dat hem wordt aangeboden door de aangeduide begeleidende instelling, of dat, na voorafgaande toestemming van de aanbesteder en van Actiris, door de opdrachtnemer of zijn onderaannemers wordt voorgesteld, overeenkomstig de opdrachtdocumenten. De tewerkstelling van een werkne(e)m(st)er via een artikel 60-overeenkomst, na het sluiten van een overeenkomst met het OCMW, is eveneens mogelijk om de sociale clausule uit te voeren.

III. Voorwaarden voor de uitvoering

Een eerste belangrijke stap in de uitvoering en de controle van de sociale clausule is het organiseren van een “kick-offmeeting” tussen de opdrachtnemer en de aanbesteder die de start van de werken/opdracht inluidt (er zal een kick-offmeeting plaatsvinden voor elk perceel). Tijdens deze vergadering zal de sociale clausule in detail worden besproken en moet een datum worden vastgelegd waarop de sociale clausule moet starten, alsook een pre-evaluatiedatum.

De aanbesteder zal zich laten bijstaan door de begeleidende instelling teneinde tijdens de uitvoering toezicht te houden op de naleving door de opdrachtnemer van de contractuele bepaling van sociale aard.

De begeleidende instelling is Actiris, met maatschappelijke zetel aan de Sterrenkundelaan 14 te 1210 Brussel.

Actiris zal voor deze opdracht worden vertegenwoordigd door zijn directeur-generaal of diens afgevaardigden.

---

⁶⁵ Zie “bijlage 2: Opdrachten van de begeleidende instelling” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

De tewerkstelling moet aanvangen:

- hetzij op de datum die normaal door de aanbesteder voor de aanvang van de uitvoering van de opdracht wordt bepaald, voor de werkzoekenden die over de vereiste kwalificatie beschikken voor een van de beroepen waarop een beroep wordt gedaan;
- hetzij op een datum afhankelijk van de planning van de opdracht die tijdens de kick-offmeeting (startvergadering) tussen de aanbesteder, de opdrachtnemer en Actiris wordt opgesteld.

Indien de opdrachtnemer bepaalde prestaties waarvoor, overeenkomstig de onderhavige bepalingen, inschakelingswerkne(e)m(st)ers zouden moeten worden tewerkgesteld, niet zelf uitvoert, zullen de onderaannemingsovereenkomsten diezelfde verplichting aan de onderaannemers opleggen, voor zover de onderaannemers tijdens de uitvoering van de opdracht minstens 20 ononderbroken werkdagen (150 werkuren) aanwezig zijn. De opdrachtnemer blijft echter als enige aansprakelijk voor de uitvoering van onderhavige clausule ten opzichte van de aanbesteder.

De inschakelingswerkne(e)m(st)ers moeten, tijdens de volledige duur van hun overeenkomst, op de plaats van uitvoering van de opdracht worden belast met taken die behoren tot het beroep waarvoor de tewerkstelling is voorzien. Elke tewerkstelling voor andere taken waartoe door de opdrachtnemer of door een van zijn onderaannemers werd besloten zonder de voorafgaande goedkeuring van de aanbesteder, zal worden beschouwd als een niet-nakoming van de sociale clausule door de opdrachtnemer.

De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal, via contactname met het team Sociale Clausules (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be) of tijdens de kick-offmeeting (startvergadering), op basis van de voorziene planning aan Actiris de gezochte profielen bekendmaken. Actiris zal aan de opdrachtnemer binnen de tien (10) werkdagen maximaal zes (6) kandidaten voorstellen die aan de gestelde voorwaarden beantwoorden. De opdrachtnemer is vervolgens verplicht om Actiris feedback te bezorgen over de voorgestelde kandidaten.

IV. Kenmerken van de inschakelingswerkne(e)m(st)ers

In elk geval moet het aan te werven personeel:

- voor het betreffende beroep een opleiding hebben gevolgd of ervaring hebben verworven;
- de voorbije 18 maanden minimaal 12 maanden ingeschreven zijn als niet-werkende werkzoekende (of gelijkgesteld).

Voor elke tewerkgestelde inschakelingswerkne(e)m(st)er zal door de opdrachtnemer (of zijn onderaannemers), conform de geldende Belgische arbeidswetgeving, een arbeidsovereenkomst met een minimale duur van 20 werkdagen (150 uur) worden opgesteld.

V. Volume van de sociale clausule

Het aantal inschakelingswerkne(e)m(st)ers dat tijdens de duur van de opdracht dient te worden tewerkgesteld, rekening houdend met de beroepen die in aanmerking komen voor de uitvoering van de opdracht, met de opdrachtomstandigheden en met de individuele contractuele voorwaarden, met name wat de wekelijkse en dagelijkse arbeidsduur tijdens de uitvoering van de opdracht betreft, moet overeenkomen met een minimum van **XX** volledige werkdagen.

VI. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer zal één of meerdere leden van zijn personeel (mentoren) aanduiden die bijzonder gekwalificeerd zijn om de inschakelingswerkne(e)m(st)er te begeleiden.

De mentor spreekt Nederlands of Frans met de inschakelingswerkne(e)m(st)er.

De inschakelingswerkne(e)m(st)ers dienen, tijdens de volledige duur van hun overeenkomst, te worden belast met taken die verband houden met de opdracht en die behoren tot het beroep waarvoor de tewerkstelling is voorzien.

VII. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer zal het bewijs leveren dat een werkzoekende werd aangeworven ter uitvoering van de sociale clausule, vanaf de eerste werkdag van die werkzoekende. Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedag en bij de voorlopige oplevering zal de opdrachtnemer aan de aanbesteder de dagelijkse lijsten bezorgen van het personeel dat op grond van de sociale clausule op de werf/opdracht is aangeworven.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

VIII. Controle van de uitvoering van de sociale inschakelingsclausule

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de sociale inschakelingsclausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van de begeleidende instelling (Actiris) ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clausule. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van de prestaties betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de dienstverlener hun de toegang tot die plaats kan verbieden.

Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de opdrachtnemer van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen en de veiligheidsvoorschriften na te leven die van toepassing zijn krachtens artikel 79 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 indien het een opdracht voor werken betreft, of artikel 5 van de wet van 5 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk indien het een opdracht voor diensten of leveringen betreft. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedatum of bij de voorlopige oplevering van de opdracht indien niet alle door de sociale clausule vereiste inspanningen vóór de pre-evaluatiedatum zijn uitgevoerd, moet de aanbesteder de dagelijkse lijsten ontvangen van het personeel dat op grond van de sociale clausule op de werf/opdracht is ingeschakeld.

Indien de sociale clausule of een deel van de sociale clausule door één of meerdere onderaannemers wordt uitgevoerd, moet de opdrachtnemer erover waken dat deze dagelijkse lijsten tijdig bij de aanbesteder toekomen.

Na afloop van elke arbeidsovereenkomst zal er een evaluatie van de tewerkstelling worden opgesteld op basis van de verklaringen van de opdrachtnemer en de inschakelingswerknemer. Actiris zal deze evaluatie op eigen initiatief kunnen verrichten.

IX. Straffen

Wanneer op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de sociale clausule is gestart, wordt een proces-verbaal van niet-uitvoering opgemaakt en wordt overeenkomstig artikel 45 van het voormelde koninklijk besluit van 14 januari 2013 een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de sociale clausule werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van het voormelde koninklijk besluit van 14 januari 2013:

- wordt de volledige niet-uitvoering van de sociale clausule die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van twee (2) keer de in de opdrachtdocumenten vermelde maximumvergoeding⁶⁶;
- wordt de gedeeltelijke niet-uitvoering bestraft met het dagelijkse maximumbedrag van de in de opdrachtdocumenten vermelde vergoeding, vermenigvuldigd met het aantal dagen van niet-uitvoering van de sociale clausule.

Met inachtneming van artikel 44 van bovenvermeld koninklijk besluit van 14 januari 2013 zal de aanbesteder onmiddellijk per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de 15 dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

In elk geval zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clausule indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clausule moet worden uitgevoerd;

en

- heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met het team Sociale Clausules van Actiris werden bepaald. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende in te schakelen.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clausule opnieuw op te starten;

en

- heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met het team Sociale Clausules van Actiris werden bepaald. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende in te schakelen.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen vanaf de datum van de gunning van de opdracht.

In te voegen onder de titel "taal" in de opdrachtdocumenten

De taal van de opdracht is het Nederlands of het Frans.

De offertes en alle bijbehorende bijlagen moeten in de taal van de opdracht worden ingediend en de vertegenwoordiger van de opdrachtnemer moet zich, tijdens zijn contacten met de aanbesteder, uitdrukken in de taal van de opdracht. Wanneer de aan de aanbesteder te bezorgen bijlagen moeten worden vertaald om aan de vereiste inzake taalgebruik te voldoen, moet die vertaling door een beëdigd vertaler gebeuren.

De mentoren die door de opdrachtnemer werden aangeduid om de werkzoekenden te begeleiden, te surveilleren en te omkaderen, moeten zich tijdens hun contacten met de begunstigde(n) van de sociale

---

⁶⁶ De maximumvergoeding stemt overeen met het maximumbedrag van de sociale clausule berekend op basis van de forfaitaire kostprijs per uur opleiding of inschakeling en het aantal opgelegde dagen.

inschakelingsclausule uitdrukken in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de taal van deze laatste(n).

In te voegen onder de titel “prijsbepaling”

Post nr. XX van de samenvattende opmetingsstaat / de inventaris, getiteld “sociale clausules”, maakt het voorwerp uit van een terugbetalingspost waarvan het uiteindelijk te betalen bedrag zal worden vastgesteld na controle van het door de opdrachtnemer geëiste bedrag, en dit naargelang van de bepalingen omtrent de kostenelementen die in bijlage XX⁶⁷ worden vermeld.

Informatie aan de syndicale afvaardiging

In het kader van deze opdracht wordt herinnerd aan de verplichtingen opgenomen in artikel 15 van de cao van 19 november 2015 omtrent de informatie aan de syndicale afvaardiging⁶⁸.

---

⁶⁷ Zie bijlage 4: “Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling” in deel 4 - “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁶⁸ Voor de opdrachten van werken.

3.2 Sociale opleidingsclausule

In te voegen onder de titel “voorwerp van de opdracht” van de opdrachtdocumenten

---

In het kader van deze opdracht wil [naam van de aanbesteder] de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van opleiding.

In te voegen onder de titel “uitvoeringsvoorwaarden” van de opdrachtdocumenten

---

I. Sociale opleidingsclausule

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe, in het kader van de uitvoering van de opdracht, acties te ondernemen voor de beroepsopleiding van jongeren die al dan niet deeltijds leerplichtig zijn, van werkzoekenden of van elke persoon die niet langer leerplichtig is.

Aan deze vereiste kan worden voldaan door een beroep te doen op één of meerdere beroepsopleidingen voor een duur van minstens XX dagen. De beroepsopleidingen moeten worden gekozen uit de verschillende soorten opleidingen voorgesteld in bijlage XX van de opdrachtdocumenten⁶⁹.

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de sociale opleidingsclausule te voldoen, moet de opdrachtnemer de begeleidende instelling, Actiris, contacteren op het volgende adres: socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be. In bijlage XX van de opdrachtdocumenten worden de opdrachten van Actiris gespecificeerd⁷⁰.

II. Voorwaarden voor de uitvoering

Een eerste belangrijke stap in de uitvoering en de controle van de sociale clausule is het organiseren van een “kick-offmeeting” tussen de opdrachtnemer en de aanbesteder die de start van de werken/opdracht inluidt (er zal een kick-offmeeting plaatsvinden voor elk perceel). Tijdens deze vergadering zal de sociale clausule in detail worden besproken en moet een datum worden vastgelegd waarop de sociale clausule moet starten, alsook een pre-evaluatiedatum.

De opdrachtnemer die reeds vóór de gunning van de opdracht deel uitmaakt van een opleidingsproces met een werkzoekende of een cursist, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de sociale opleidingsclausule.

De uitvoering van de sociale opleidingsclausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende of een cursist op te vangen voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal met het team Sociale Clausules contact opnemen (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be), ten laatste tijdens de kick-offmeeting (startvergadering) waarop Actiris aanwezig zal zijn, om aan Actiris te laten weten hoe hij de clausule wil realiseren, wat de beroepen zullen zijn en op welke opleidingsvoorziening(en) hij een beroep wil doen.

III. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

---

⁶⁹ Zie “bijlage 1: Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁷⁰ Zie “bijlage 2: Opdrachten van de begeleidende instelling” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

- De opleiding zal minstens 20 werkdagen duren per stagiair(e) die op grond van de sociale opleidingsclausule wordt opgeleid.
- De opgeleide stagiair(e) zal op de betreffende opdracht moeten worden ingezet, behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder.
- De begunstigde van de sociale opleidingsclausule zal dagelijks worden begeleid door een mentor voor het beroep dat het voorwerp van de opleiding uitmaakt.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans, afhankelijk van de taal van de begunstigde van de sociale opleidingsclausule.

De opdrachtnemer blijft in alle gevallen als enige aansprakelijk voor de uitvoering van de sociale clausule ten aanzien van de aanbesteder.

IV. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgelegd voor de start van de opleiding van elke werkzoekende of cursist die tijdens de opdracht zal worden opgeleid:

- de naam van de onderneming die de sociale opleidingsclausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;
- de naam van de mentor en diens functie;
- de naam van de opgeleide persoon en het gekozen type opleiding;
- in overeenstemming met de AVG-wetgeving zal de opdrachtnemer het bewijs van het sluiten van de stageovereenkomst bezorgen, alsook de naam van de betrokken opleidingsverstrekker⁷¹.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedag en bij de voorlopige oplevering zal de opdrachtnemer aan de aanbesteder de dagelijkse lijsten bezorgen van het personeel dat op grond van de sociale clausule op de werf/opdracht wordt opgeleid.

V. Controle

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de sociale opleidingsclausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van de begeleidende instelling (Actiris) ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clausule. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van de uitvoering van de opdracht betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de dienstverlener hun de toegang tot die plaats kan verbieden.

Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de opdrachtnemer van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen en de veiligheidsvoorschriften na te leven die van toepassing zijn krachtens artikel 79 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 indien het een opdracht voor werken betreft, of artikel 5 van de wet van 5 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk indien het

---

- ⁷¹ Het bewijs kan bestaan uit een verklaring op eer.

een opdracht voor diensten of leveringen betreft. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedatum, of bij de voorlopige oplevering indien niet alle door de sociale clause vereiste inspanningen vóór de pre-evaluatiedatum zijn uitgevoerd, moet de aanbesteder de dagelijkse lijsten ontvangen van het personeel dat op grond van de sociale opleidingsclause op de werf/opdracht wordt opgeleid.

Indien de sociale clause of een deel van de sociale clause door één of meerdere onderaannemers wordt uitgevoerd, moet de opdrachtnemer erover waken dat deze dagelijkse lijsten tijdig bij de aanbesteder toekomen.

Na afloop van elke opleidingsovereenkomst zal elke stagiair(e) op grond van onderhavige bepalingen worden geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om de manier waarop de tewerkstelling is verlopen en de nieuwe verworven kennis die door deze tewerkstelling aan de stagiair(e) werd verschaft, te beoordelen. Ze zal gezamenlijk worden uitgevoerd door de opleidingsverstrekker, de opdrachtnemer of diens afgevaardigde, en de stagiair(e) zelf.

In te voegen onder de titel “straffen” van de opdrachtdocumenten

---

Bijzondere straffen wegens niet-naleving van de bepalingen van de sociale clause:

- Wanneer op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de sociale clause is gestart, wordt een proces-verbaal van niet-uitvoering opgemaakt en wordt overeenkomstig artikel 45 van het voormelde koninklijk besluit van 14 januari 2013 een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de sociale clause werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013:

- wordt de volledige niet-uitvoering van een sociale clause die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van 2 keer de in de opdrachtdocumenten vermelde maximumvergoeding⁷²;
- wordt de gedeeltelijke niet-uitvoering bestraft met het dagelijkse maximumbedrag van de in de opdrachtdocumenten vermelde vergoeding, vermenigvuldigd met het aantal dagen van niet-uitvoering van de sociale clause.

Met inachtneming van artikel 44 van bovenvermeld koninklijk besluit van 14 januari 2013 zal de aanbesteder onmiddellijk per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de 15 dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

Onverminderd andere rechtvaardigingen die door de aanbesteder worden aanvaard, zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clause indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clause moet worden uitgevoerd;

---

⁷² De maximumvergoeding stemt overeen met het maximumbedrag van de sociale clause berekend op basis van de forfaitaire kostprijs per uur opleiding of inschakeling en het aantal opgelegde dagen.

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de werf/opdracht.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clause opnieuw op te starten;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de werf/opdracht.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen vanaf de datum van de gunning van de opdracht.

In te voegen onder de titel "taal" van de opdrachtdocumenten

De taal van de opdracht is het Nederlands of het Frans.

De offertes en alle bijbehorende bijlagen moeten in de taal van de opdracht worden ingediend en de vertegenwoordiger van de opdrachtnemer moet zich, tijdens zijn contacten met de aanbesteder, uitdrukken in de taal van de opdracht. Wanneer de aan de aanbesteder te bezorgen bijlagen moeten worden vertaald om aan de vereiste inzake taalgebruik te voldoen, moet die vertaling door een beëdigd vertaler gebeuren.

De mentoren die door de opdrachtnemer werden aangeduid om de werkzoekenden en de cursisten te begeleiden, te surveilleren en te omkaderen, moeten zich tijdens hun contacten met de begunstigde(n) van de sociale opleidingsclause uitdrukken in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de taal van deze laatste(n).

In te voegen onder de titel "prijsbepaling"

Post nr. **XX** van de samenvattende opmetingsstaat / de inventaris, getiteld "sociale clausules", maakt het voorwerp uit van een terugbetalingspost waarvan het uiteindelijk te betalen bedrag zal worden vastgesteld na controle van het door de opdrachtnemer geëiste bedrag, en dit naargelang van de bepalingen omtrent de kostenelementen die in bijlage **XX**⁷³ worden vermeld.

Informatie over het behoud van de tewerkstelling

De werkgever bezorgt de vertegenwoordigers van het personeel informatie over de tijdelijke werkloosheid, de aanwezige stagiairs .... op de werf tijdens de duur van de werken. Deze informatie zal ter kennis van de aanbesteder worden gebracht.

3.3 Sociale clause inzake uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie

Deze clause biedt "klassieke" ondernemingen de kans een opdracht binnen te halen en maakt het tegelijkertijd mogelijk dat een sociale-inschakelingsonderneming een deel van de opdracht uitvoert.

---

⁷³ Zie bijlage 4: "Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling" in deel 4 - "Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules".

In te voegen onder de titel “aanvulling op de AUR”

Aanvulling op artikel 51 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 (AUR):

Dit artikel voorziet in een mogelijke gedeeltelijke teruggave van de straffen ten behoeve van de opdrachtnemer in geval van wanverhouding tussen het bedrag van de toegepaste straffen en de omvang van de gebrekkige uitvoering, en dit voor zover de opdrachtnemer een schriftelijke aanvraag indient overeenkomstig artikel 50, § 3 van de AUR (“Op straffe van verval wordt elke aanvraag tot teruggave van boetes schriftelijk ingediend, uiterlijk negentig dagen te rekenen vanaf de enige betaling of de betaling die voor saldo werd aangegeven, wat de opdrachten voor werken betreft; of de betaling van de factuur waarop de boetes werden ingehouden wat de opdrachten voor leveringen en voor diensten betreft.”).

Als aanvulling hierop: als in het kader van de uitvoering van de sociale clausule de aanbesteder op de contractueel vastgelegde pre-evaluatiedatum vaststelt dat deze clausule geheel niet uitgevoerd is (en in casu een straf van 2 % van het oorspronkelijke bedrag van de opdracht (of van elk betrokken perceel) werd afgehouden), maar de opdrachtnemer later de vereiste inspanning voor meer dan 10 % heeft uitgevoerd, zal de aanbesteder hem een gehele teruggave (hoofdsom, zonder interesten) van deze straf van 2 % toekennen.

In te voegen onder de titel “voorwerp van de opdracht” van uw bestek

---

In het kader van deze opdracht wil de aanbesteder de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van op het vlak van uitbesteding aan de sociale economie. Hiertoe is in het perceel / de percelen ... in een sociale clausule inzake uitbesteding voorzien.

In te voegen onder de titel “uitvoeringsvoorwaarden”

I. Sociale clausule inzake uitbesteding

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe in het kader van de uitvoering van de opdracht acties te ondernemen voor de socioprofessionele integratie van bijzonder moeilijk te plaatsen gehandicapten of kansarmen.

De opdrachtnemer kan aan deze vereiste voldoen door een beroep te doen op een uitbesteding aan een onderneming of ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie voor minstens **XXⁱ %⁷⁴** van het bedrag van de goedgekeurde offerte, exclusief btw.

Onder “sociale-inschakelingsonderneming” verstaat de aanbesteder:

- sociale en democratische inschakelingsondernemingen (SDIO) zoals bedoeld in artikelen 3, 11 en 14 § 1, 2 en 3 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen;
- ondernemingen voor aangepast werk (ETA) zoals bedoeld in het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 4 maart 1999 betreffende de sociale integratie van de gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces;
- ateliers de formation par le travail (AFT) zoals bedoeld in artikel 9 van het decreet van de FGC van 27 april 1995 betreffende de erkenning van bepaalde organismen voor socioprofessionele inschakeling;

---

⁷⁴ 5 % is redelijk voor opdrachten onder de 3 miljoen euro. Voor opdrachten die dat bedrag overschrijden, moet het netwerk van facilitatoren worden gecontacteerd.

- beschutte werkplaatsen (BW, of maatwerkbedrijven) zoals bedoeld in het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1999 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen;
- elke ondernemer die de professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen, ondernemers of programma's, gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

II. Uitvoering

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de sociale clausule te voldoen, kan de opdrachtnemer het team Sociale Clausules van Actiris contacteren op het adres: socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be.

Een eerste belangrijke stap in de uitvoering en de controle van de sociale clausule is het organiseren van een “kick-offmeeting” tussen de opdrachtnemer en de aanbesteder die de start van de werken/opdracht inluidt (er zal een kick-offmeeting plaatsvinden voor elk perceel). Tijdens deze vergadering zal de sociale clausule in detail worden besproken en moet een datum worden vastgelegd waarop de sociale clausule moet starten, alsook een pre-evaluatiedatum.

III. Bedrag van het uit te besteden deel van de opdracht

Het uitbestede deel betreft posten van de goedgekeurde offerte van de opdrachtnemer waarvan het totale minimumbedrag overeenkomt met **xx** % van de waarde van opdracht op het ogenblik van de gunning ervan. Het gaat om posten die integraal door de onderaannemer worden uitgevoerd.

IV. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgesteld voor de start van de activiteiten van elke sociale-inschakelingsonderneming die tijdens de opdracht door de opdrachtnemer zal worden ingezet:

- de verbintenis, ondertekend door elke sociale-inschakelingsonderneming, om voor de uitvoering van deze opdracht zijn middelen ter beschikking van de opdrachtnemer te stellen;
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en) wel degelijk aan de in punt 1 vermelde toepassingsvoorwaarden voldoe(t)(n), waarbij dit bewijs geleverd wordt:
  - o hetzij door overlegging van een (tijdelijke of voor onbepaalde duur geldige) erkenning die geldig is op het ogenblik dat een beroep moet worden gedaan op de onderneming(en) uit de sociale economie;
  - o hetzij door overlegging van een dossier dat aantoont dat de voorwaarden uit punt 1 worden nageleefd.
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en), in verhouding tot hun deelname aan de opdracht, beantwoord(t)(en) aan de bepalingen betreffende de erkenning van de aannemers van werken, indien dit bij wet is vereist.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd. Met name bij verlies of niet-verlenging van de erkenning (of bij wijziging van de situatie van de onderneming waardoor ze niet meer voldoet aan de voornoemde voorwaarden), moet de opdrachtnemer onmiddellijk de betreffende onderneming uit de sociale economie vervangen door een andere, vooraf door de aanbesteder goedgekeurde, onderneming uit de sociale economie.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

V. Controle van de uitvoering van de sociale clausule

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de sociale inschakelingsclausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van de begeleidende instelling (Actiris) ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clausule. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van de uitvoering van de opdracht betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de aanbesteder hun de toegang tot die plaats kan verbieden. Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de verantwoordelijke voor de uitvoering van de opdracht van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen en de veiligheidsvoorschriften na te leven die van toepassing zijn krachtens artikel 79 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen met betrekking tot de sociale clausule.

Op straffe van een sanctie bezorgt de opdrachtnemer de aanbesteder, op de vastgestelde pre-evaluatiedatum, de lijst met de posten die worden uitgevoerd door de in de uitvoering van de opdracht tussenkomende onderneming(en) uit de sociale inschakelingseconomie. Indien er, vanaf de datum die

is vastgesteld voor de aanvang van de sociale clausule, via e-mail of via het verslag van de werf/opdracht-vergadering geen aankondiging is van de opstart van de sociale clausule, kan de aanbesteder een proces-verbaal van vaststelling van tekortkoming opstellen, dat aanleiding kan geven tot de toepassing van een algemene straf per dag tot aan de effectieve aanvangsdatum.

Elke niet-nakoming van de door de opdrachtnemer aangegane verbintenissen die tijdens de uitvoering wordt vastgesteld, hetzij door de leidend ambtenaar, hetzij door elke andere daartoe naar behoren gemachtigde persoon, zal door de aanbesteder kunnen worden beschouwd als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het uitvoeringsbesluit.

Bij elke onder deze voorwaarden vastgestelde tekortkoming kunnen één of meer van de maatregelen bedoeld in de artikelen 45 tot 49 van het voornoemde besluit en één of meer specifieke bepalingen in functie van het type opdrachtⁱⁱ aan de opdrachtnemer worden opgelegd.

In te voegen onder de titel "straffen" van uw bestek

Indien op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de sociale clausule is gestart, wordt een proces-verbaal van vaststelling van tekortkoming opgesteld en wordt, overeenkomstig artikel 45, een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de sociale clausule werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013:

wordt de volledige niet-uitvoering van een sociale clausule die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van 2 % van het oorspronkelijke bedrag van de opdracht (of van elk perceel); wordt een uitvoering die lager is dan 10 %, gelijkgesteld met een volledige niet-uitvoering.

- Zonder afbreuk te doen aan de volgende bijzondere straffen zal deze bijzondere straf het voorwerp uitmaken van een gehele teruggave, als en zodra meer dan 10 % van de in de opdrachtdocumenten vereiste inspanning door de opdrachtnemer zal zijn verwezenlijkt.
  - In geval van een gedeeltelijke niet-uitvoering te wijten aan de opdrachtnemer, waarbij de uitvoering hoger is dan 10 % maar lager is dan 75 % van de sociale uitbestedingsclausule, wordt de opdrachtnemer gestraft met een bijzondere boete van 1,5 % van het oorspronkelijke bedrag (van het betreffende perceel) van de opdracht.
  - In geval van een gedeeltelijke niet-uitvoering te wijten aan de opdrachtnemer, waarbij de uitvoering hoger is dan 75 % maar lager is dan 90 % van de sociale uitbestedingsclausule, wordt de opdrachtnemer gestraft met een boete van 1 % van het bedrag (van het betreffende perceel) van de opdracht, dit naar rato van het aantal niet-uitgevoerde dagen.
  - In geval van een gedeeltelijke niet-uitvoering te wijten aan de opdrachtnemer, waarbij de uitvoering hoger is dan 90 % van de sociale uitbestedingsclausule, zal geen bijzondere straf worden toegepast. Wel zal deze gedeeltelijke niet-uitvoering verhinderen dat na de oplevering (van het betreffende perceel) van de opdracht een attest van goede uitvoering van de sociale clausule wordt verkregen.
- De bovenstaande straffen zijn in elk geval niet cumuleerbaar.

Met inachtneming van artikel 44 van voormeld koninklijk besluit zal de aanbesteder onmiddellijk per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de 15 dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

Onverminderd andere rechtvaardigingen die door de aanbesteder worden aanvaard, zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clause indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clause moet worden uitgevoerd;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 ondernemingen uit de sociale economie. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om het voorziene percentage van de opdracht aan een sociale-inschakelingsonderneming uit te besteden.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clause opnieuw op te starten;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens 3 ondernemingen uit de sociale economie. Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om de voorziene posten te laten uitvoeren door een onderneming uit de sociale economie.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen vanaf de datum van de gunning van de opdracht.

3.4 Flexibele sociale clause

In te voegen onder de titel “voorwerp van de opdracht” van de opdrachtdocumenten

---

In het kader van deze opdracht wil [naam van de aanbesteder] de sociale cohesie versterken door een inspanning te leveren op het vlak van opleiding, inschakeling of socioprofessionele integratie.

In te voegen onder de titel “uitvoeringsvoorwaarden” van de opdrachtdocumenten

---

I. Flexibele sociale clause

In toepassing van artikel 87 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verbindt de opdrachtnemer zich ertoe in het kader van de uitvoering van de opdracht de volgende acties te ondernemen:

- ofwel acties voor de beroepsopleiding van jongeren die al dan niet deeltijds leerplichtig zijn, van werkzoekenden of van elke persoon die niet langer leerplichtig is;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door een beroep te doen op één of meerdere beroepsopleidingen voor een duur van minstens **XX** dagen. De beroepsopleidingen moeten

worden gekozen uit de verschillende soorten opleidingen voorgesteld in bijlage XX van de opdrachtdocumenten⁷⁵.

- ofwel acties voor de socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door via een arbeidsovereenkomst van bepaalde of onbepaalde duur en voor een duur van minstens XX dagen één of meerdere werkzoekenden aan te werven.

- ofwel acties voor de maatschappelijke en professionele integratie van kansarmen of personen met een handicap;

Aan deze vereiste kan worden voldaan door een beroep te doen op uitbesteding aan een onderneming of ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie (inschakelingsonderneming, atelier de formation par le travail, plaatselijk initiatief voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid of onderneming voor aangepast werk) voor XX %⁷⁶ van het bedrag van de goedgekeurde offerte, exclusief btw (bedrag bepaald door de aanbesteder).

- ofwel een combinatie van acties voor de beroepsopleiding, de socioprofessionele inschakeling en de maatschappelijke en professionele integratie van het hierboven gespecificeerde doelpubliek.

Aan deze vereiste kan worden voldaan door de modaliteiten beschreven in bijlage XX van de opdrachtdocumenten toe te passen⁷⁷.

Overeenkomstig artikel 12 van de AUR blijft de opdrachtnemer aansprakelijk ten opzichte van de aanbesteder wanneer hij de uitvoering van de sociale clausule aan één van zijn eigen onderaannemers toevertrouwt. De aanbesteder heeft geen enkele contractuele band met die derden.

De aanbesteder verduidelijkt tevens dat de invoeging van de flexibele sociale clausule in geen geval mag leiden tot een beperking van het aantal bedienden/arbeiders bij de opdrachtnemer.

II. Uitvoering van de flexibele sociale clausule

Voor informatie en advies over de verschillende manieren om aan de flexibele sociale clausule te voldoen, moet de opdrachtnemer de begeleidende instelling, Actiris, contacteren op het volgende adres: socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be. In bijlage XX van de opdrachtdocumenten worden de opdrachten van Actiris gespecificeerd⁷⁸.

Een eerste belangrijke stap in de uitvoering en de controle van de sociale clausule is het organiseren van een “kick-offmeeting” tussen de opdrachtnemer en de aanbesteder, en in het bijzijn van Actiris, die de start van de werken/opdracht inluïdt (er zal een kick-offmeeting plaatsvinden voor elk perceel). Tijdens deze vergadering zal de sociale clausule in detail worden besproken en moet een datum worden vastgesteld waarop de sociale clausule moet starten, alsook een pre-evaluatiedatum (die valt na het verstrijken van een derde van de oorspronkelijke uitvoeringstermijn en voor het verstrijken van de helft ervan). De opdrachtnemer (of zijn onderaannemers) zal aan Actiris laten weten hoe hij de clausule wil realiseren en, in voorkomend geval, wat het/de beroep(en) zal/zullen zijn en op welke opleidingsvoorziening(en) hij een beroep wil doen.

A. In geval van aanwending van een opleiding

---

⁷⁵ Zie bijlage 1: “Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁷⁶ 5 % wordt aangeraden.

⁷⁷ Zie “bijlage 3: Toepassingsmodaliteiten van de flexibele clausule in geval van een combinatie van acties” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

⁷⁸ Zie “bijlage 2: Opdrachten van de begeleidende instelling” in deel 4 – “Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules”.

1. Voorwaarden voor de uitvoering

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om (behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder, die ter kennis van Actiris is gebracht) zelf, of eventueel via zijn onderaannemers, op de plaats van uitvoering van de opdracht één of meerdere werkzoekenden of één of meerdere cursisten tewerk te stellen in het kader van een opleidingsproces voor een duur van minstens 20 werkdagen per opgeleide stagiair(e).

Voor de opleidingen die tijdens de duur van de prestaties georganiseerd moeten worden, wordt rekening gehouden met de voorwaarden van de opdracht (onder meer de uitvoeringsplanning) en de individuele contractuele voorwaarden (onder meer de voorwaarden m.b.t. de wekelijkse en dagelijkse duur van het werk). Het aantal tijdens de uitvoering van de opdracht tewerk te stellen werkzoekenden of cursisten zal, gelet op voornoemde elementen, worden berekend op basis van het minimumaantal in de opdrachtdocumenten vastgelegde opleidingsdagen.

We herinneren eraan dat het aantal door de aanbesteder betaalde opleidingsdagen het aantal dagen dat in de “uitvoeringsvoorwaarden” van de opdrachtdocumenten is vastgelegd, niet mag overschrijden, zelfs als de opdrachtnemer grotere opleidingsinspanningen heeft gerealiseerd dan de inspanning die in de opdrachtdocumenten is vereist.

Concreet betekent dit dat het werkelijk aan de opdrachtnemer betaalde bedrag nooit hoger zal liggen dan het bedrag dat de aanbesteder vooraf in de **samenvattende opmetingsstaat / inventaris** heeft opgegeven voor de post “sociale clausules”.

De opdrachtnemer die reeds vóór de gunning van de opdracht deel uitmaakt van een opleidingsproces met een werkzoekende of een cursist, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de flexibele sociale clausule.

De uitvoering van de flexibele sociale clausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende of een cursist op te vangen voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

2. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

- De opleiding zal minstens 20 dagen duren per stagiair die op grond van de flexibele sociale clausule wordt opgeleid.
- De opgeleide stagiair(e) zal op de plaats van de prestaties van de betreffende opdracht moeten worden ingezet, behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder.
- De begunstigde van de flexibele sociale clausule zal dagelijks worden begeleid door een mentor voor het beroep dat het voorwerp van de opleiding uitmaakt.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans, afhankelijk van de taal van de begunstigde van de flexibele sociale clausule.

Elke tekortkoming met betrekking tot de bovenstaande begeleidingsvoorwaarden zal worden beschouwd als een niet-nakoming van de sociale clausule van deze opdracht door de opdrachtnemer.

De opdrachtnemer blijft in alle gevallen aansprakelijk voor de uitvoering van de sociale clausule ten aanzien van de aanbesteder.

3. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgelegd voor de start van de opleiding van elke werkzoekende of cursist die tijdens de opdracht zal worden opgeleid:

- de naam van de onderneming die de flexibele sociale clausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;
- de naam van de mentor en diens functie;
- de naam van de opgeleide persoon en het gekozen type opleiding;
- In overeenstemming met de AVG-wetgeving zal de opdrachtnemer het bewijs van het sluiten van de stageovereenkomst bezorgen, alsook de naam van de betrokken opleidingsverstrekker⁷⁹.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd.

Op de pre-evaluatiedag van de sociale clausule en bij de voorlopige oplevering van de opdracht zal de opdrachtnemer aan de aanbesteder de dagelijkse lijsten bezorgen van het personeel dat op grond van de sociale clausule op de plaats van de prestaties wordt opgeleid.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

B. In geval van socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden

1. Voorwaarden voor de uitvoering

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om (behoudens voorafgaande toestemming van de aanbesteder, die ter kennis van Actiris is gebracht) zelf, of eventueel via zijn onderaannemers, op de plaats van uitvoering van de opdracht één of meerdere werkzoekenden tewerk te stellen in het kader van een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur (ABD) of onbepaalde duur (AOD) en voor een ononderbroken duur van minstens 20 werkdagen. De tewerkstelling van een werkne(e)m(st)er via een artikel 60-overeenkomst, na het sluiten van een overeenkomst met het OCMW, is eveneens mogelijk om de sociale clausule uit te voeren.

De opdrachtnemer die een werkzoekende heeft aangeworven in de 6 maanden vóór de gunning van de opdracht, mag het aantal prestatiedagen dat het vernoemde personeel in het kader van de uitvoering van deze opdracht zal verwezenlijken, laten meetellen voor de uitvoering van de flexibele sociale clausule.

De uitvoering van de flexibele sociale clausule kan de opdrachtnemer er in geen geval toe verplichten een werkzoekende aan te werven voor een periode die de duur voorzien voor de uitvoering van de opdracht overschrijdt.

Ongeacht de reden, met uitzondering van het normale aflopen van de arbeidsovereenkomst, kan de opdrachtnemer de arbeidsovereenkomst niet beëindigen zonder de aanbesteder en Actiris er voorafgaandelijk en schriftelijk van in kennis te hebben gesteld. Elke inschakelingspersoon van wie de arbeidsovereenkomst vóór de normale vervaldag wordt opgezegd, wordt onmiddellijk vervangen. Elke weigering van vervanging zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013.

De aanbesteder stelt geen eisen ten aanzien van de beroepen, met uitzondering van de eis dat het beroepen moeten zijn die voor deze opdracht worden uitgeoefend.

De opdrachtnemer zal, via contactname met het team Sociale Clausules (socialeclausule@actiris.be of clausesociale@actiris.be) of tijdens de kick-offmeeting (startvergadering), op basis van de voorziene planning aan Actiris laten weten welke profielen er worden gezocht. Actiris zal aan de opdrachtnemer

---

- ⁷⁹ Het bewijs kan bestaan uit een verklaring op eer.

binnen de tien (10) werkdagen maximaal zes (6) kandidaten voorstellen die aan de gestelde voorwaarden beantwoorden. De opdrachtnemer is vervolgens verplicht om Actiris feedback te bezorgen over de voorgestelde kandidaten.

In elk geval moet het aan te werven personeel:

- voor het betreffende beroep een opleiding hebben gevolgd of ervaring hebben verworven;
- de voorbije 18 maanden minimaal 12 maanden ingeschreven zijn als niet-werkende werkzoekende (of gelijkgesteld).

2. Begeleidingsvoorwaarden

De opdrachtnemer verbindt zich ertoe om de volgende begeleidingsvoorwaarden na te leven of door zijn onderaannemers te doen naleven:

- De opdrachtnemer (of zijn onderaannemer naargelang het geval) zal één of meerdere leden van zijn personeel (mentoren) aanduiden om de inschakelingspersoon in het kader van de opdracht te begeleiden.
- De mentor spreekt Nederlands of Frans, afhankelijk van de taal van de inschakelingspersoon.
- De inschakelingspersonen moeten worden ingezet voor taken die behoren tot het beroep waarvoor de tewerkstelling is voorzien.

3. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer zal aan de aanbesteder de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vanaf de eerste werkdag van de inschakelingspersoon:

- de naam van de onderneming die de flexibele sociale clausule zal uitvoeren, zijnde de opdrachtnemer zelf of een onderaannemer;
- de naam van de mentor en diens functie;
- de naam van de inschakelingspersoon en het soort beroep waarvoor de tewerkstelling is gepland;
- het bewijs dat een werkzoekende werd aangeworven ter uitvoering van de sociale clausule.

Op de pre-evaluatiedag van de sociale clausule en bij de voorlopige oplevering van de opdracht zal de opdrachtnemer aan de aanbesteder de dagelijkse lijsten bezorgen van het personeel dat op de plaats van de prestaties wordt ingeschakeld.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

C. In geval van uitbesteding aan een sociale-inschakelingsonderneming

1. Voorwaarden voor de uitvoering

Aan de clausule wordt geacht te zijn voldaan zodra de deelnemer(s) uit de sociale inschakelingseconomie minstens **XX⁸⁰** % van het bedrag van de goedgekeurde offerte exclusief btw verwezenlijk(t)(en). Onder “sociale-inschakelingsonderneming” verstaat de aanbestedende overheid:

---

⁸⁰ ⁸⁰ 5 % is redelijk voor opdrachten onder de 3 miljoen euro. Voor opdrachten die dat bedrag overschrijden, moet Actiris worden gecontacteerd.

- sociale en democratische inschakelingsondernemingen (SDIO) zoals bedoeld in artikelen 3, 11 en 14 § 1, 2 en 3 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen;
- ondernemingen voor aangepast werk (ETA) zoals bedoeld in het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 4 maart 1999 betreffende de sociale integratie van de gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces;
- ateliers de formation par le travail (AFT) zoals bedoeld in artikel 9 van het decreet van de FGC van 27 april 1995 betreffende de erkenning van bepaalde organismen voor socioprofessionele inschakeling;
- beschutte werkplaatsen (BW, of maatwerkbedrijven) zoals bedoeld in het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1999 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen;
- elke ondernemer die de professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen, ondernemers of programma's, gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

2. Te bezorgen documenten

De opdrachtnemer moet de hierna genoemde documenten bezorgen, en dit vóór de datum die werd vastgesteld voor de start van de activiteiten van elke sociale-inschakelingsonderneming die tijdens de opdracht door de opdrachtnemer zal worden ingezet:

- de verbintenis, ondertekend door elke sociale-inschakelingsonderneming, om voor de uitvoering van deze opdracht zijn middelen ter beschikking van de opdrachtnemer te stellen;
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en) wel degelijk aan de in punt 1 vermelde toepassingsvoorwaarden voldoe(t)(n), waarbij dit bewijs geleverd wordt:
  - o hetzij door overlegging van een (tijdelijke of voor onbepaalde duur geldige) erkenning die geldig is op het ogenblik dat een beroep moet worden gedaan op de onderneming(en) uit de sociale economie;
  - o hetzij door overlegging van een dossier dat aantoont dat de voorwaarden uit punt 1 worden nageleefd.
- het bewijs dat de sociale-inschakelingsonderneming(en), in verhouding tot hun deelname aan de opdracht, beantwoord(t)(en) aan de bepalingen betreffende de erkenning van de aannemers van werken, indien dit bij wet is vereist.

Elke eventuele wijziging van deze parameters moet ter goedkeuring aan de aanbesteder worden voorgelegd. Met name bij verlies of niet-verlenging van de erkenning (of bij wijziging van de situatie van de onderneming waardoor ze niet meer voldoet aan de voornoemde voorwaarden), moet de opdrachtnemer onmiddellijk de betreffende onderneming uit de sociale economie vervangen door een andere, vooraf door de aanbesteder goedgekeurde, onderneming uit de sociale economie.

Elke weigering om deze documenten te bezorgen, zal beschouwd kunnen worden als een gebrek in de uitvoering in de zin van artikel 44, § 1 van de AUR en zal, na behoorlijk te zijn vastgesteld, bestraft kunnen worden overeenkomstig de reglementaire bepalingen.

III. Controle van de uitvoering van de flexibele clausule

De aanbesteder controleert de daadwerkelijke uitvoering van de flexibele sociale clausule in om het even welk stadium van de uitvoering van de opdracht.

De aanbesteder moet de gevraagde documenten hebben ontvangen op de in de opdrachtdocumenten vermelde tijdstippen.

De afgevaardigden van de begeleidende instelling (Actiris) ondersteunen de aanbesteder bij de controle van de uitvoering van de sociale clausule. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van de uitvoering van de opdracht betreden om de controletaken die hun worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de aanbesteder hun de toegang tot die plaats kan verbieden. Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de dienstverlener van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen. Zij moeten inlichtingen inwinnen teneinde alle veiligheidsvoorschriften na te leven die van toepassing zijn op de plaats van uitvoering van de opdracht, met name overeenkomstig artikel 79 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten indien het een opdracht voor werken betreft, of overeenkomstig artikel 5 van de wet van 5 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk indien het een opdracht voor diensten of leveringen betreft. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen met betrekking tot de sociale clausule.

Op de vastgestelde pre-evaluatiedatum, of bij de voorlopige oplevering indien niet alle door de sociale clausule vereiste inspanningen vóór de pre-evaluatiedatum zijn uitgevoerd, moet de aanbesteder het volgende ontvangen:

- de dagelijkse lijsten van het personeel dat dankzij de flexibele clausule in het kader van de opdracht wordt opgeleid of tewerkgesteld, en/of;
- de lijst van de posten die integraal worden uitgevoerd door de sociale-inschakelingsonderneming(en) die bij de uitvoering van de opdracht betrokken zijn.

Indien de sociale clausule of een deel van de sociale clausule door één of meerdere onderaannemers wordt uitgevoerd, moet de opdrachtnemer erover waken dat deze dagelijkse lijsten tijdig bij de aanbesteder toekomen.

Na afloop van elke opleidingsovereenkomst zal elke tewerkgestelde stagiair op grond van onderhavige bepalingen worden geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om de manier waarop de tewerkstelling is verlopen en de nieuwe verworven kennis die door deze tewerkstelling aan de stagiair(e) werd verschaft, te beoordelen. Ze zal gezamenlijk worden uitgevoerd door de opleidingsverstrekker, de opdrachtnemer of diens afgevaardigde, en de stagiair(e) zelf.

Na afloop van elk inschakelingscontract zal er een evaluatie van de tewerkstelling worden opgesteld op basis van de verklaringen van de opdrachtnemer en de inschakelingswerkne(e)m(st)er. Actiris zal deze evaluatie op eigen initiatief kunnen verrichten.

In te voegen onder de titel "straffen" van de opdrachtdocumenten

---

Indien op de vastgestelde pre-evaluatiedatum nog niet met de uitvoering van de sociale clausule is gestart⁸¹, wordt een proces-verbaal opgemaakt en wordt, overeenkomstig artikel 45 van het besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, een dagelijkse algemene straf opgelegd, tot het moment dat de opdrachtnemer bewijst dat de uitvoering van de sociale clausule werd opgestart.

Zonder afbreuk te doen aan de algemene straffen vermeld in artikel 45, § 2 van het voormelde koninklijk besluit van 14 januari 2013:

---

⁸¹ De sociale clausule start vanaf de eerste dag van de arbeidsovereenkomst/opleiding/uitbesteding.

- wordt de volledige niet-uitvoering van de sociale clausule die te wijten is aan de opdrachtnemer, bestraft met een bijzondere boete van twee (2) keer de in de opdrachtdocumenten vermelde maximumvergoeding⁸²;
- wordt de gedeeltelijke niet-uitvoering bestraft met het dagelijkse maximumbedrag van de in de opdrachtdocumenten vermelde vergoeding, vermenigvuldigd met het aantal dagen van niet-uitvoering van de sociale clausule.

Met inachtneming van artikel 44 van de AUR zal de aanbesteder onmiddellijk per aangetekend schrijven een kopie van het proces-verbaal van tekortkoming aan de opdrachtnemer richten. De opdrachtnemer kan zijn verweermiddelen doen gelden door middel van een aan de aanbesteder gericht aangetekend schrijven, binnen de vijftien (15) dagen die volgen op de verzendingsdatum van het proces-verbaal. Wanneer deze termijn is verstreken, zal zijn stilzwijgen worden beschouwd als een erkenning van de vastgestelde feiten.

De aanbesteder beoordeelt de relevantie van de rechtvaardigingen die de opdrachtnemer verstrekt, met behoud van alle rechten van de opdrachtnemer.

In elk geval zal de opdrachtnemer niet verantwoordelijk worden gehouden voor de niet-uitvoering van de sociale clausule indien hij het volgende kan bewijzen:

1. Vóór de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde zich te laten adviseren over de manier waarop de sociale clausule moet worden uitgevoerd;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens drie (3) toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in de opdrachtdocumenten vermelde opleidingsduur, heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met het team Sociale Clausules van Actiris werden bepaald, of heeft hij contact opgenomen met minstens drie (3) ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie die zouden kunnen optreden ten aanzien van het voorwerp van de opdracht en de posten van de samenvattende opmetingsstaat / inventaris.

Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de plaats van uitvoering van de opdracht of om een deel van de opdracht aan een sociale-inschakelingsonderneming uit te besteden.

2. Na de vastgestelde pre-evaluatiedatum:

- heeft hij het team Sociale Clausules van Actiris gecontacteerd teneinde de nodige stappen voor de uitvoering van de clausule opnieuw op te starten;

en

- heeft hij contact opgenomen met de verantwoordelijke(n) van minstens drie (3) toegankelijke opleidingsvoorzieningen die stages aanbieden die compatibel zijn met de in het bestek vermelde opleidingsduur, heeft hij bij Actiris een werkaanbieding ingediend voor een betrekking die overeenstemt met het functieprofiel of de functieprofielen die samen met het team Sociale Clausules van Actiris werden bepaald, of heeft hij contact opgenomen met minstens drie (3) ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie die zouden kunnen optreden ten aanzien van het voorwerp van de opdracht en de posten van de samenvattende opmetingsstaat.

---

⁸² De maximumvergoeding stemt overeen met het maximumbedrag van de sociale clausule berekend op basis van de forfaitaire kostprijs per uur opleiding of inschakeling en het aantal opgelegde dagen.

Deze contacten moeten aantonen dat het voor de opdrachtnemer onmogelijk was om een werkzoekende of een cursist in te schakelen op de plaats van uitvoering van de opdracht of om een deel van de opdracht aan een sociale-inschakelingsonderneming uit te besteden.

In elk geval moeten deze rechtvaardigingen op regelmatige wijze worden verkregen vanaf de datum van de gunning van de opdracht.

In te voegen onder de titel “taal” van de opdrachtdocumenten

De taal van de opdracht is het Nederlands of het Frans.

De offertes en alle bijbehorende bijlagen moeten in de taal van de opdracht worden ingediend en de vertegenwoordiger van de opdrachtnemer moet zich, tijdens zijn contacten met de aanbesteder, uitdrukken in de taal van de opdracht. Wanneer de aan de aanbesteder te bezorgen bijlagen moeten worden vertaald om aan de vereiste inzake taalgebruik te voldoen, moet die vertaling door een beëdigd vertaler gebeuren.

Wanneer een flexibele sociale clause via een beroepsopleiding of een socioprofessionele inschakeling wordt geactiveerd, moeten de mentoren die door de opdrachtnemer (of zijn onderaannemer) werden aangeduid om de werkzoekenden en de cursisten te begeleiden, te surveilleren en te omkaderen, zich tijdens hun contacten met de begunstigde(n) van de flexibele sociale clause uitdrukken in het Nederlands of het Frans, afhankelijk van de taal van deze laatste(n).

In te voegen onder de titel “prijsbepaling”

Post nr. XX van de **samenvattende opmetingsstaat / de inventaris**, getiteld “sociale clauses”, heeft betrekking op de flexibele sociale clause in geval van aanwending van een opleidings- of inschakelingsvoorziening. Hij maakt het voorwerp uit van een terugbetalingspost waarvan de uiteindelijk te betalen prijs zal worden vastgesteld na controle van het door de opdrachtnemer geëiste bedrag, en dit naargelang van de bepalingen omtrent de kostenelementen die in bijlage XX⁸³ worden vermeld. In geval van uitbesteding aan de sociale economie is in geen enkele terugbetaling voorzien.

Informatie aan de syndicale afvaardiging

In het kader van deze opdracht wordt herinnerd aan de verplichtingen opgenomen in artikel 15 van de cao van 19 november 2015 omtrent de informatie aan de syndicale afvaardiging.⁸⁴

---

⁸³ Zie bijlage 4: “Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling” in deel 4 - “Bijlagen bij de teksten van de sociale clauses”.

⁸⁴ Voor de opdrachten van werken.

3.5 Sociale clausule betreffende het voorbehouden van de opdracht aan de sociale inschakelingseconomie

Deze clausule bestaat erin de toegang tot de gunningsprocedure van overheidsopdrachten voor te behouden, eventueel voor één of meerdere percelen in geval van een opdracht in percelen.

In te voegen onder de titel “voorwerp van de opdracht”

In het kader van deze opdracht wil [naam van de aanbesteder] een beleid voor de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten en kansarmen nastreven.

In te voegen onder de titel “toegangsrecht” van uw bestek

Conform artikel 15 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten wordt de toegang tot de gunningsprocedure van deze overheidsopdracht (of van het perceel / de percelen ...) voorbehouden aan een onderneming of ondernemingen uit de sociale economie (inschakelingsonderneming, plaatselijk initiatief voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid, atelier de formation par le travail of onderneming voor aangepast werk) en aan elke ondernemer die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten en kansarmen tot doel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen of ondernemers gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

De aanvragen tot deelneming / offertes die niet aan de voorziene voorwaarden voldoen, worden als nietig beschouwd.

In te voegen onder de titel “bij de offerte te voegen documenten”

De onderneming voegt bij haar aanvraag tot deelneming / haar offerte hetzij het bewijs dat ze op de dag van de aanvraag tot deelneming / van de offerte over een (tijdelijk of voor onbepaalde duur) geldige erkenning beschikt, hetzij documenten die aantonen dat ze een sociale-inschakelingsonderneming is.

Onder “sociale-inschakelingsonderneming” verstaat de aanbestedende overheid:

- sociale en democratische inschakelingsondernemingen (SDIO) zoals bedoeld in artikelen 3, 11 en 14 §§ 1, 2 en 3 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen;
- ondernemingen voor aangepast werk (ETA) zoals bedoeld in het decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van 4 maart 1999 betreffende de sociale integratie van de gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces;
- ateliers de formation par le travail (AFT) zoals bedoeld in artikel 9 van het decreet van de FGC van 27 april 1995 betreffende de erkenning van bepaalde organismen voor socioprofessionele inschakeling;
- beschutte werkplaatsen (BW, of maatwerkbedrijven) zoals bedoeld in het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1999 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen;
- elke ondernemer die de professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel heeft, waarbij minstens 30 % van het personeel van deze werkplaatsen, ondernemers of programma's, gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

4 Bijlagen bij de teksten van de sociale clausules

4.1 Bijlage 1: Opleidingsvoorzieningen die in aanmerking komen voor de sociale clausule

---

Stage aan het einde van een opleiding

Dankzij de eindeopleidingsstage kan de werkzoekende aan het einde van een beroepsgerichte opleiding zijn verworven kennis in de praktijk brengen in een onderneming.

De stagiair(e) wordt tewerkgesteld via een opleidingsovereenkomst. Dit is een onbezoldigde stage.

Duur: 4 tot 8 weken

Voltooiingsstage in een onderneming

De voltooiingsstage in een onderneming is een stage voor de cursisten van een 'atelier de formation par le travail' (een Franstalige praktijkgerichte opleiding) en van andere initiatieven van vooropleiding of kwalificerende opleiding, die plaatsvindt aan het einde van een opleiding. Dankzij de voltooiingsstage kan de opgeleide stagiair(e) zich aanpassen aan de werkelijke arbeidsomstandigheden van een onderneming. De stage is volledig kosteloos voor de werkgever. De stagiair(e) heeft gedurende de volledige stage een opleidingsovereenkomst.

De stage duurt maximaal 225 uur.

First-stage

Dankzij de First-stage kan een jonge Brusselse werkzoekende (maximaal 30 jaar en hoogstens een GHZO, zonder beroepservaring) in een onderneming worden opgevangen om er te worden opgeleid volgens de behoeften van die onderneming en om er een eerste werkervaring op te doen.

De onderneming betaalt aan de stagiair enkel een maandelijks vergoeding van € 200, onderworpen aan 11,11 % bedrijfsvoorheffing, en de verplaatsingskosten.

De stage is voltijds en duurt 3 of 6 maanden.

Individuele beroepsopleiding in de onderneming

Via de Formation Professionnelle Individuelle en Entreprise (FPI-E, individuele beroepsopleiding in de onderneming) wordt een werkzoekende die bij Actiris is ingeschreven, gedurende 4 weken tot 6 maanden opgeleid in een specifieke functie in de onderneming. Onmiddellijk na de FPI-E moet u een arbeidsovereenkomst voorstellen waarvan de looptijd minstens gelijk is aan de opleidingsduur.

- U betaalt een opleidingsvergoeding rechtstreeks aan de werkzoekende. De premie komt overeen met het normale brutoloon voor de uitgeoefende functie min 13,07 % RSZ-werknemersbijdrage en min de werkelijke inkomsten (werkloosheidsuitkering of leefloon).
- U betaalt geen RSZ-bijdragen voor de opleiding.
- De productiviteitspremie is progressief: in geval van een FPI van 6 maanden, betaalt u 80 % de eerste 2 maanden, 90 % de volgende 2 maanden en 100 % de laatste 2 maanden.
- Een tussenkomst in de verplaatsingskosten, overeenkomstig de regelgeving die van toepassing is op de werknemers van de onderneming.

Individuele beroepsopleiding (IBO)

De oplossing van de individuele beroepsopleiding (IBO) bestaat erin een werkzoekende gedurende 1 tot 6 maanden op het terrein op te leiden en vervolgens in dienst te nemen.

U leidt uw medewerker zelf op afhankelijk van de behoeften van uw onderneming. Vervolgens wordt de stagiair(e) aangeworven voor onbepaalde tijd of, in bepaalde gevallen, voor bepaalde tijd (waarbij de duur van de aanwerving minstens gelijk moet zijn aan de duur van de IBO).

Het kost u nauwelijks iets: u betaalt geen loon of RSZ-bijdragen, u betaalt enkel een vaste maandelijkse premie.

In bepaalde gevallen kan de IBO rechtstreeks worden gecombineerd met de bijzonder voordelige activa.brussels-premie.

Overeenkomst alternerend leren en werken

Alternerend leren en werken garandeert een algemene, technische en praktische opleiding voor jongeren vanaf 15 jaar door middel van een overeenkomst alternerend leren en werken met een onderneming. Deze overeenkomst beoogt het praktisch aanleren van een beroep in een onderneming, aangevuld met een algemene theoretische beroepsopleiding in een opleidingscentrum (CEFA of EFP).

De onderneming moet erkend zijn als opleidingsonderneming en moet een mentor aanwijzen die de supervisie zal hebben over de stagiair(e).

Het bedrag van de vergoeding hangt af van het niveau van de cursist:

- Niveau A: € 270,94 per maand (17 % van het GGMMI)
- Niveau B: € 382,51 per maand (24 % van het GGMMI)
- Niveau C: € 510,02 per maand (32 % van het GGMMI)

De duur van de overeenkomst alternerend leren en werken varieert en omvat een proefperiode van 1 maand. De duur kan worden ingekort op basis van de geobjectiveerde eerdere verworvenheden van de cursist.

Alternerende stageovereenkomst

De stageovereenkomst is een alternerende opleidingsovereenkomst van bepaalde duur. De duur van de overeenkomst varieert afhankelijk van het gekozen beroep en stemt steeds overeen met de duur van de opleiding. Deze overeenkomst is bestemd voor cursisten van 18 jaar of ouder.

De alternerende opleiding zal als volgt verlopen:

- 3 of 4 dagen per week in de onderneming (gemiddeld 28 uur per week);
- 1 of 2 dagen per week beroepslessen met betrekking tot het gekozen beroep en beheerslessen, in totaal tussen 8 en 16 uur per week.

De stageovereenkomst geeft recht op een maandelijkse toelage. Momenteel schommelen de minimumbedragen voor deze toelage tussen € 457,03 en € 914,06 afhankelijk van het opleidingsplan dat door uw toezichtafgevaardigde zal worden opgesteld. De minimumtoelage wordt jaarlijks geïndexeerd.

Schoolstages

Stage van type 1: de observatie- en initiatiestages maken deel uit van het projectwerk van leerlingen en kaderen in een breed oriënteringsproces. Ze hebben als doel de leerling in staat te stellen om:

- kennis te maken met één of meerdere beroepen teneinde een opleidingsplan vast te leggen of te preciseren;
- zich vertrouwd te maken met beroepsactiviteiten en/of het beroepsleven;
- zijn interesses af te bakenen.

De stages kunnen onder meer bestaan uit:

- de deelname aan proeven en demonstraties;
- het bijwonen van productieactiviteiten;
- het ontmoeten van personen uit de beroepsomgeving.

De leerlingen die een observatie- of initiatiestage volgen, nemen niet deel aan het werk op de werkvloer. Ze worden globaal opgevangen door de werkomgeving en hebben weinig autonomie.

Deze stages kunnen worden georganiseerd van het 1e tot het 6e jaar secundair onderwijs, ongeacht de gevolgde richting, voor een duur van maximaal 4 weken per graad.

Stage van type 2: de stages van begeleide praktijk worden voornamelijk in het 4e jaar en in de 3e graad van het kwalificerend onderwijs georganiseerd. Ze hebben als doel de leerling in staat te stellen om:

- kennis te maken met de beroepswereld;
- zijn opleidingsproject verder uit te werken;
- zijn beroepskeuze te bevestigen;
- de vaardigheden toe te passen die hij op school heeft verworven, door deel te nemen aan het productieproces.

Dit laatste punt houdt in dat steeds ingewikkeldere taken worden uitgevoerd naargelang van het studieprogramma. Dit gebeurt onder nauwgezette begeleiding van de werkomgeving. De leerling heeft een matige autonomie. In het 4e jaar worden de stages beperkt tot maximaal 4 weken. In het 5e en 6e jaar duren de stages minimaal 4 en maximaal 15 weken. In het 7e jaar duren ze minimaal 4 en maximaal 12 weken.

Stage van type 3: de praktijkstages met verantwoordelijkheid worden georganiseerd in de 3e graad van het kwalificerend onderwijs. Ze moeten de leerling in staat stellen om het beroep volledig te beheersen of zich te perfectioneren, als aanvulling op de kennis, vaardigheden en beroepsbekwaamheid die op school werden aangeleerd. Hiertoe wordt van de leerlingen gevraagd dat zij naargelang van het studieprogramma steeds ingewikkeldere taken autonoom uitvoeren, onder toezicht van de werkomgeving.

De specifieke organisatorische modaliteiten van elk van de hierboven beschreven stagetypes werden door de regering vastgelegd.

De stages duren minimaal 4 weken. In het 5e en 6e jaar worden zij tot 15 weken beperkt en in het 7e jaar tot 12 weken.

4.2 Bijlage 2: Opdrachten van de begeleidende instelling (Actiris)

De aanbesteder zal zich laten bijstaan door een begeleidende instelling teneinde tijdens de uitvoering toezicht te houden op de naleving van de sociale clausule door de opdrachtnemer.

De begeleidende instelling is Actiris, gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling, met maatschappelijke zetel aan de Sterrenkundelaan 14 te 1210 Brussel.

Actiris zal voor deze opdracht worden vertegenwoordigd door zijn directeur-generaal of door om het even welk personeelslid dat door hem werd aangesteld.

Teneinde deze opdracht te kunnen volbrengen, worden de behoorlijk gemandateerde afgevaardigden van Actiris, net als de vertegenwoordigers van de aanbesteder, beschouwd als zijnde belast met de controle op de uitvoering van de opdracht in de zin van artikel 11 en artikel 75 (voor de opdrachten voor werken) van het koninklijk besluit van 14 januari 2013. Bijgevolg mogen zij, op eigen verantwoordelijkheid, de plaats van uitvoering van de opdracht betreden om er toezicht te houden en om de begeleidingstaken die hen worden toevertrouwd, uit te voeren, zonder dat de aannemer hun de toegang tot de werf kan verbieden.

Zodra zij aankomen, dienen zij steeds de verantwoordelijke voor de uitvoering van de opdracht van hun aanwezigheid op de hoogte te stellen. Zij moeten inlichtingen inwinnen over de door de opdrachtnemer vastgestelde veiligheidsvoorschriften, met name overeenkomstig artikel 79 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013, teneinde deze voorschriften te kunnen naleven. In voorkomend geval dienen zij de aanbesteder op de hoogte te stellen van de tekortkomingen die zij zouden vaststellen.

De opdrachtnemer moet binnen 15 werkdagen volgend op de datum van de gunning van de opdracht met de begeleidende instelling contact opnemen, zodat kan worden bepaald welk type actie zal worden toegepast.

4.3 Bijlage 3: Toepassingsmodaliteiten van de flexibele clausule in geval van een combinatie van acties

De opdrachtnemer die verschillende actievormen wenst te combineren (opleiding, inschakeling of uitbesteding), voldoet aan de sociale clausule voor zover de som van de uitvoeringspercentages van alle toegepaste acties gelijk is aan 100.

Aantal opleidings-/inschakelingsdagen → uitbestedingspercentage:

De formule om het aantal opleidings- of inschakelingsdagen om te zetten in een percentage van uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie luidt als volgt:

$$\frac{\text{Aantal gepresteerde opleidings – of inschakelingsdagen op de werf}}{\text{Aantal opleidings – of inschakelingsdagen voorzien in het bestek}} * 100 = \dots \%$$

De onderneming heeft ..... % van de opleidings- of inschakelingsinspanning verwezenlijkt en moet dus nog het ontbrekende percentage van de inspanning verwezenlijken (= 100 % - ..... %). Als ze besluit om zich te wenden tot een uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie, moet ze het resterende percentage van de in het bestek voorziene uitbestedingsinspanning verwezenlijken.

Bijvoorbeeld: De opdrachtdocumenten leggen het volgende op: 200 inschakelings- of opleidingsdagen of een uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie van 5 % van het bedrag van de goedgekeurde offerte, excl. btw, d.w.z. € 25.000 voor een ingediende offerte van € 500.000. De opdrachtnemer realiseert 150 opleidingsdagen, d.w.z. $150/200 \times 100 = 75\%$ van de vereiste inspanning. Hij moet dus nog 25 % van de inspanning verwezenlijken (= 100 % - 75 %). Hij past dit percentage toe op het bedrag dat aan de sociale inschakelingseconomie moet worden uitbesteed: 25 % van € 25.000 = € 6.250. Om zijn sociale clausule volledig uit te voeren, zal hij dus aan één of meerdere sociale-inschakelingsondernemingen posten van de opdracht moeten uitbesteden die overeenstemmen met een minimumbedrag van € 15.000.

Uitbestedingspercentage → aantal opleidings-/inschakelingsdagen:

De formule om het percentage inschakeling/maatschappelijke integratie om te zetten in aantal opleidings-/inschakelingsdagen luidt als volgt:

$$\frac{\text{Totaalbedrag van de posten uitgevoerd door de SIO-onderaannemer}}{\text{Voorziena bedrag (XX % van de ingediende offerte)}} * 100 = \dots \%$$

De onderneming heeft ..... % van de inschakelings-/integratie-inspanning (uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie) verwezenlijkt en moet dus nog het ontbrekende percentage van de inspanning verwezenlijken (= 100 % - ..... %).

Als ze besluit om zich te wenden tot opleidingen (inschakeling), moet ze het resterende percentage van de in het bestek voorziene opleidingsinspanning verwezenlijken. Bijvoorbeeld: Het bedrag van de goedgekeurde offerte bedraagt € 2.200.000, excl. btw. In het bestek worden een uitbesteding aan de sociale inschakelingseconomie van 5 % (dus € 110.000) of 110 opleidings- of inschakelingsdagen opgelegd. De opdrachtnemer besteedt voor € 50.000 uit aan een aantal verschillende sociale-inschakelingsondernemingen, d.w.z. $€ 50.000/€ 110.000 \times 100 = 45,5\%$ van de vereiste inspanning. Hij moet dus nog 54,5 % van de inspanning verwezenlijken (= 100 % - 45,5 %). Hij past dit percentage toe op het aantal opleidingsdagen dat in de opdrachtdocumenten is voorzien: 54,5 % van 330 dagen = 180 opleidingsdagen (60 inschakelingsdagen). Om zijn sociale clausule volledig uit te voeren, zal hij dus één of meerdere stagiairs moeten opvangen (één of meerdere werkzoekenden moeten aanwerven) gedurende minstens 180 opleidingsdagen (60 inschakelingsdagen).

4.4 Bijlage 4: Referentietabellen met de forfaitaire kostprijs per uur voor beroepsopleiding en inschakeling

De prijs voor opleiding wordt als volgt berekend. De prijs voor inschakeling zal overeenstemmen met het drievoud van de hoogste prijs voor opleiding.

Aantal gepresteerde opleidings- of inschakelingsdagen * (forfaitair uurbedrag * 8 ⁸⁵)

Het aantal gepresteerde opleidingsdagen wordt bepaald op basis van de dagelijkse lijst van het op de werf/opdracht opgeleide personeel.

Echter, het aantal door de aanbesteder betaalde opleidings- of inschakelingsdagen mag het aantal dagen dat in de "uitvoeringsvoorwaarden" van het bestek is vastgelegd, niet overschrijden.

Hierna volgen de forfaitaire bedragen per uur (excl. btw) van elk opleidingsstelsel:

In geval van een eindeopleidingsstage	0,00 euro (excl. btw)
In geval van een voltooiingsstage in een onderneming	0,00 euro (excl. btw)
In geval van een Formation Professionnelle Individuelle en Entreprise of een IBO	6,47 euro (excl. btw)
In geval van een First-stage	1,25 euro (excl. btw)
In geval van een stageovereenkomst van de SFPME	5,82 euro (excl. btw)
In geval van een overeenkomst alternerend leren en werken	3,12 euro (excl. btw)
In geval van een overeenkomst voor een schoolstage	0,00 euro (excl. btw)

⁸⁵ 8 uur/dag is een algemene aanwijzing. Dit aantal uur moet worden aangepast naargelang de betreffende sector https://www.belgium.be/nl/werk/arbeidscontract/arbeidsduur_en_rusttijden

4.5. Bijlage 5: Omzendbrief van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in de gewestelijke overheidsopdrachten (26 november 2020)

I. Context

Deze omzendbrief legt de verplichting op om sociale clausules op te nemen in overheidsopdrachten van aanbesteders die onder de bevoegdheid van de ondertekenende Ministers vallen.

Overheidsopdrachten zijn goed voor meer dan 16% van het Europese bruto binnenlands product (bbp). Via deze overheidscontracten worden dus aanzienlijke financiële middelen overgedragen naar bedrijven.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet zijn rol van aanbesteder benutten om personen die ver van de arbeidsmarkt staan te helpen werk te vinden of zich op te leiden via die overheidsopdrachten.

De invoeging van sociale clausules is bedoeld om de doelstellingen op het vlak van opleiding en inschakeling van de doelgroepen uit het tewerkstellingsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bereiken. De zo ontstane verplichtingen hebben dus betrekking op de aanbesteder, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en de andere aanbesteders die het gewest heeft opgericht.

De sociale clausules opnemen is bovenal een tewerkstellings- en economische maatregel die het, via overheidsopdrachten, mogelijk maakt bij te dragen tot de opleiding en inschakeling van bepaalde doelgroepen.

Uiteraard sluit deze omzendbrief niet uit dat de aanbesteders die hij beoogt nog andere sociale clausules kunnen uitvaardigen voor de overheidsopdrachten die ze plaatsen en die zich daartoe zouden lenen.

Deze omzendbrief heeft tot hoofddoel zich ervan te vergewissen dat de Brusselse aanbesteders bij hun overheidsbestellingen bijdragen aan het bereiken van de maatschappelijke doelstellingen en het aanpakken van de sociaaleconomische uitdagingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

II. Toepassingsgebied van de omzendbrief

a. Aanbesteders in kwestie

Deze omzendbrief is van toepassing op de gewestelijke entiteiten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zoals bedoeld in artikel 2, 2° van de organieke ordonnantie van 23 februari 2016 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle.

Die entiteiten stemmen overeen met de gewestelijke diensten, de autonome bestuursinstellingen van eerste categorie en de autonome bestuursinstellingen van tweede categorie.

b. Overheidsopdrachten in kwestie

Sociale clausules moeten worden opgenomen in alle opdrachten voor werken waarvoor het geraamde bedrag hoger dan of gelijk is aan € 750.000 excl. btw en hoger dan de vastgestelde grens voor Europese bekendmaking voor opdrachten voor diensten, op voorwaarde dat de uitvoeringsduur van de werken 60 werkdagen of meer bedraagt.

Sociale clausules mogen worden opgenomen in opdrachten voor leveringen, alsook voor opdrachten van werken en diensten, waarvoor het geraamde bedrag lager ligt dan de in het voorgaande lid vermelde grenzen.

Sociale clausules moeten niet worden opgenomen:

- indien strikt noodzakelijk en mits motivering, in geval van dwingende spoed;
- indien strikt noodzakelijk en mits motivering, in geval van ontoepasselijkheid van de sociale clausules, met name bij bepaalde kaderovereenkomsten;
- in overheidsopdrachten voor werken, leveringen of diensten die uitsluitend kunnen worden uitgevoerd door een bepaalde marktdeelnemer om een van de redenen toegestaan door artikel 42, § 1, 1° d), 3° en 4° c) van de wet inzake overheidsopdrachten;
- in overheidsopdrachten gegund via elektronische catalogus.

III. Ondersteuning van de aanbesteders

Actiris zorgt voor de juridische en technische ondersteuning van de aanbesteders bij het opstellen van de clausules in de bestekken en bij de uitvoering ervan.

Algemeen vervult Actiris ook een rol van opstelling en verspreiding van informatie over de sociale clausules aan bedrijven, verenigingen, aanbesteders en werkzoekenden in samenwerking met het Observatorium van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten opgericht binnen Brupartners.

IV. Procedure

Het is aan de aanbesteder om de gewenste sociale clausule vast te leggen in haar bestek. Actiris vervult een ondersteunende rol en kan verschillende clausules voorstellen naargelang het type opdracht, de betrokken sector of de doelstelling van de aanbesteder.

Modelclausules en bijkomende informatie zijn terug te vinden in het vademecum ter uitvoering van deze omzendbrief.

<http://clausesocialebruxelles.be/?Documenten-om-te-downloaden-23>.

Het is aanbevolen om te voorzien in een sociale clausule (in de uitvoeringsvoorwaarden of in de voorwaarden voor toegang tot de gunningsprocedure) die aangepast is aan het voorwerp van de

opdracht, in samenwerking met Actiris (clausesociale@actiris.be) en/of op grond van het vademecum betreffende de invoeging van sociale clausules in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De sociale clausules kunnen van uiteenlopende aard zijn:

- De opleidingsclausule die met name kan bestaan uit de begeleiding van stages voor werkzoekenden, beroepsopleidingen bij bedrijven of alternerende opleiding;
- De sociale inschakelingsclausule die tot doel heeft om, in het kader van een arbeidsovereenkomst, voor een bepaalde minimumduur bij Actiris ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (NWWZ's), een minimumaantal NWWZ's of een minimumpercentage NWWZ's van de nieuwe aanwervingen die uitgevoerd zullen worden in het kader van de uitvoering van de overheidsopdracht aan te nemen; De clausule voorbehoud aan de sociale economie-bedrijven die tot doel heeft de opdracht of een of meerdere percelen overeenkomstig artikel 15 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten voor te behouden aan sociale economie-bedrijven.
- De clausule van onderaanbesteding aan de sociale economie-bedrijven die, als uitvoeringsvoorwaarde, tot doel heeft een deel van de overheidsopdracht of een percentage ervan uit te besteden aan sociale economie-bedrijven;
- De flexibele sociale clausule waarmee alle of sommige van de 3 bovenstaande clausules kunnen worden gecombineerd, namelijk: de opleidingsclausule, de inschakelingsclausule en de clausule van onderaanbesteding.

V. Monitoring

Elke minister bezorgt jaarlijks, en uiterlijk op 1 maart van het volgende jaar, aan Brussel Economie en Werkgelegenheid een tabel met alle overheidsopdrachten (gepubliceerd, gegund, uitgevoerd of voltooid) van het afgelopen jaar die onder zijn bevoegdheid en onder de toepassing van deze omzendbrief vallen en/of waarin sociale clausules zijn voorzien.

Een monitoring tabel is te vinden in bijlage 6 van het vademecum.

VI. Inwerkingtreding

Deze omzendbrief wordt van kracht op 1 januari 2021.

De omzendbrief van 19 juli 2018 betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in de gewestelijke overheidsopdrachten wordt opgeheven.

Brussel, 26 november 2020.

4.6 Bijlage 6: Monitoring tabel

Deze tabel stelt Actiris en het netwerk van facilitatoren in staat om de uitvoering van de overheidsopdrachten met een sociale clausule op te volgen.

SOCIALE CLAUSULES: MONITORING TABEL

Referentie/Nr. van de overheidsopdracht	Stadium van de overheidsopdracht ⁸⁶	Aanbesteder	Voorwerp van de opdracht	Verplichte clausule ⁸⁷	Geraamd bedrag excl. BTW	Toegekend bedrag	Type clausule ⁸⁸	Duur van de opdracht	Opdrachtnemer	Btw-nr.	Volume inschakeling	Volume opleiding	% uitbest.sociale inschakelingseconomie	Voorbeho uden bedrag SIE

⁸⁶ Gepubliceerd, gegund, in uitvoering, voltooid.

⁸⁷ Ja/Neen

⁸⁸ Flexibel, inschakeling, opleiding, voorbehoud van de opdracht, onderaanbesteding aan de sociale economie

Actiris - Pool Sociale clausules
clausesociale@actiris.be - socialeclausule@actiris.be
Met de medewerking van het Observatorium
van de referentieprijzen voor de overheidsopdrachten
observatoire@brupartners.brussels – observatorium@brupartners

26 november 2020